

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»

До захисту

В.о. завідувача кафедри публічного управління

та державної служби

к.держ.упр., доц. Набока Л.В.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

281 Публічне управління та адміністрування

28 Публічне управління та адміністрування

Виконавець

здобувач II курсу, групи ЗПУА-6-23

Т.М. Вініченко

Керівник:

к.держ.упр.

О.В. Кулініч

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	6
1.1 Сутність публічної політики у сфері професійно-технічної освіти.....	6
1.2 Генеза професійно-технічної освіти в Україні.....	12
1.3 Правове регулювання професійно-технічної освіти в Україні	17
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	23
2.1 Методика визначення ефективності механізмів реалізації публічної політики у сфері професійно-технічної освіти.....	23
2.2 Зарубіжний досвід публічного управління професійно-технічною освітою.....	31
2.3 Стратегічне планування діяльності закладів професійної (професійно- технічної) освіти на прикладі ЗП (ПТ) О «Богодухівський РЦПО Харківської області».....	36
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	49
3.1 Перспективи розвитку закладів професійно-технічної освіти в Україні	49
3.2 Пріоритетні завдання щодо вдосконалення публічної політики у сфері професійно-технічної освіти	56
ВИСНОВКИ.....	66
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку суспільства та економіки супроводжується стрімким прогресом технологій, глобалізацією ринків і зростанням конкуренції між країнами за кваліфіковані трудові ресурси. У цих умовах система професійно-технічної освіти (далі - ПТО) відіграє ключову роль у підготовці фахівців, здатних задовольнити актуальні потреби ринку праці. Однак в Україні система ПТО стикається з низкою викликів, які вимагають системного дослідження та розробки ефективних рішень на рівні публічної політики.

Одним із головних викликів є невідповідність між підготовкою кадрів у закладах професійно-технічної освіти та потребами сучасної економіки. Це обумовлено застарілими навчальними програмами, недостатньою практичною підготовкою та відсутністю належної взаємодії між освітніми закладами, роботодавцями й органами влади. У таких умовах публічна політика має забезпечити реформування системи ПТО, сприяти впровадженню сучасних освітніх технологій і створенню сприятливого середовища для державно-приватного партнерства.

Актуальність дослідження підсилюється прагненням України інтегруватися в європейський освітній простір. Гармонізація системи ПТО з європейськими стандартами, впровадження дуальної форми навчання, забезпечення якості освіти та підвищення її престижу є стратегічними завданнями державної політики. Водночас ці процеси потребують наукового обґрунтування та всебічного аналізу.

Значущість теми також обумовлена соціально-економічними аспектами. Низький престиж ПТО, недостатнє фінансування закладів ПТО та обмежені можливості для працевлаштування випускників поглиблюють проблему дефіциту кваліфікованих кадрів у ключових галузях економіки. Публічна політика повинна забезпечити створення умов для підвищення соціального

статусу робітничих професій, модернізації інфраструктури закладів ПТО, запровадження системи грантів і стипендій для стимулювання молоді до вибору професійно-технічної освіти.

Дослідження публічної політики у сфері професійно-технічної освіти (далі - ППТТО) є актуальним також через необхідність забезпечення стійкого економічного розвитку країни. Розробка ефективних інструментів державного управління, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки, є необхідною умовою для адаптації української економіки до глобальних викликів і конкурентного середовища.

Серед вчених, які досліджують різні аспекти публічного управління у сфері професійно-технічної освіти, варто згадати В. Болгаріна, Н. Василенко, Л. Греня, В. Радкевича, А. Селецького, О. Товканець та інших.

Таким чином, тема дослідження «Публічна політика у сфері професійно-технічної освіти» є актуальною, оскільки охоплює низку ключових завдань для державної політики, спрямованих на забезпечення відповідності системи ПТО сучасним викликам, підвищення її ефективності та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі сучасного стану публічної політики у сфері професійно-технічної освіти в Україні, виявленні її сильних і слабких сторін, а також розробці пропозицій щодо її вдосконалення.

Для досягнення мети було визначено такі *завдання* дослідження:

- розглянути сутність публічної політики у сфері професійно-технічної освіти;
- проаналізувати чинне законодавство та нормативно-правові акти, що регулюють сферу професійно-технічної освіти в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід управління професійно-технічною освітою;
- визначити методiku визначення ефективності механізму реалізації публічної політики в сфері професійно-технічної освіти;
- оцінити ефективність функціонування закладу професійної

(професійно-технічної) освіти на прикладі ЗП (ПТ) О «Богодухівський РЦПО Харківської області»;

– розробити пропозиції щодо удосконалення публічної політики в сфері професійно-технічної освіти в Україні.

Об'єкт дослідження – система професійно-технічної освіти в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні аспекти формування і реалізації публічної політики професійно-технічної освіти в Україні.

Методи дослідження. У ході дослідження використано низку загальнонаукових та спеціальних методів для розгляду процесів та явищ у їхньому взаємозв'язку. Застосовано принцип єдності історичного й логічного, використані методи компаративного аналізу, систематизації, економіко-статистичний; методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання органами публічної влади різних рівнів методичних рекомендацій щодо удосконалення державної політики у сфері волонтерської діяльності в Україні. Також результати дослідження можуть бути застосовані у сфері підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

1.1 Сутність публічної політики у сфері професійно-технічної освіти

Система ПТО є ключовою складовою національної освітньої структури, яка формує фундамент для забезпечення економіки кваліфікованими робітниками. У сучасних умовах глобалізації, технологічного прогресу та структурних змін на ринку праці ця галузь освіти стикається з новими викликами та потребує відповідних реформ. ПППТО відіграє вирішальну роль у формуванні стратегічних напрямів розвитку галузі, створенні нормативно-правової бази, а також забезпеченні ресурсами для досягнення поставлених цілей.

Однією з основних цілей публічної політики є усунення розриву між потребами ринку праці та можливостями системи професійно-технічної освіти. Це вимагає детального аналізу існуючого стану, визначення проблем і перешкод, які гальмують розвиток галузі, а також розробки стратегії її вдосконалення. Значну увагу слід приділяти впровадженню принципів державно-приватного партнерства, які дозволяють залучати додаткові ресурси, підвищувати якість навчального процесу та стимулювати розвиток регіональної економіки.

ПППТО охоплює сукупність державних рішень, стратегій та дій, спрямованих на розвиток і вдосконалення системи підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб суспільства та ринку праці. Це включає формування нормативно-правової бази, фінансування, управління, забезпечення якості освіти та стимулювання співпраці між державними і приватними секторами.

Науковці визначають публічну політику в цій сфері по-різному.

Так, В. Радкевич зазначає, що публічна політика у професійній освіті передбачає створення правових засад для розвитку державно-приватного

партнерства, що сприяє інтеграції приватного сектора у підготовку фахівців та підтримує сталий розвиток економіки й суспільства [24].

В свою чергу Є. Царьова підкреслює, що ефективна ППІТО має враховувати соціальне партнерство, яке забезпечує взаємодію між освітніми закладами, державою та роботодавцями для підвищення якості підготовки кадрів [29].

Н.Д. Шульга розглядає державну освітню політику як "певний вид діяльності органів державної влади, що має виконавчий та розпорядчий характер, полягає в організуючому впливові на суспільні відносини у сфері освіти шляхом застосування державно-владних повноважень" [20].

Публічна політика повинна включати розробку моделей державно-приватного партнерства які відповідають сучасним потребам ринку праці та сприяють професійній підготовці фахівців, на тому акцентує увагу Ю. Люлькова [12].

Л.М. Грень визначає ППІТО як "цілеспрямовану діяльність органів державної влади щодо розв'язання суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущих цілей розвитку професійно-технічної освіти" [6].

В.С. Журавський трактує державну освітню політику як "складову політики держави, сукупність теоретичних ідей, цілей і завдань, практичних заходів розвитку освіти" [8].

У контексті ПТО публічна політика спрямована на [19; 4]:

- забезпечення якості освіти відповідно до потреб ринку праці;
- підвищення привабливості та престижності ПТО;
- модернізацію освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу;
- удосконалення системи управління ПТО.

Важливо зазначити, що ППІТО не є статичною, вона постійно змінюється залежно від освітньої ситуації, зміни освітньої парадигми та зовнішнього середовища [20]. Вона формується та реалізується через взаємодію державних органів, громадських організацій, роботодавців та інших зацікавлених

сторін [26].

Стратегічною метою ПППТО є забезпечення конституційних прав громадян на якісну професійну освіту та створення умов для їх успішної самореалізації на ринку праці. Це передбачає створення сучасної, ефективної системи професійної освіти, здатної задовольнити потреби особистості, суспільства та економіки. Забезпечення підготовки кваліфікованих робітників, формування у них ціннісних орієнтацій і компетентностей, необхідних для успішної самореалізації. Виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору.

Основними завданнями ПППТО є [19; 27]:

1. Модернізація системи управління та фінансування професійно-технічної освіти.
2. Забезпечення якості освіти та її відповідності потребам ринку праці.
3. Підвищення привабливості та престижності професійно-технічної освіти.
4. Створення сучасного освітнього середовища, зокрема у центрах ПТО.
5. Впровадження інноваційних освітніх технологій та методик навчання.
6. Розвиток державно-приватного партнерства у сфері ПТО.
7. Забезпечення можливостей для навчання впродовж життя та визнання результатів неформальної та інформальної освіти.

ПППТО ґрунтується на принципах, що забезпечують її ефективність і відповідність сучасним викликам:

- «людиноцентризм, який орієнтується на потреби здобувачів освіти;
- рівний доступ до освіти без дискримінації;
- інтеграція з ринком праці, що передбачає узгодженість освітніх програм із потребами економіки;
- науковий характер освіти;
- прозорість і публічність у прийнятті управлінських рішень;

відповідальність і підзвітність органів управління освітою перед суспільством; розвиток державно-приватного партнерства у наданні освітніх послуг;

- гнучкість і адаптивність системи освіти до змін на ринку праці;
- постійне забезпечення якості освіти й освітньої діяльності» [15].

Реалізація цих принципів та завдань має на меті створення конкурентоспроможної системи ПТО, яка зможе ефективно задовольняти потреби ринку праці та сприяти економічному розвитку країни.

Суб'єкти формування та реалізації ПППО, а також основні напрями публічної політики щодо розвитку цієї галузі є ключовими елементами ефективного функціонування системи професійної освіти в Україні.

До основних суб'єктів формування та реалізації ПППО належать:

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки (Міністерство освіти і науки України).
2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти.
3. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації та створені ними структурні підрозділи з питань професійної (професійно-технічної) освіти.
4. Органи місцевого самоврядування.
5. Роботодавці та їх об'єднання.
6. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти.
7. Наукові установи, зокрема Національна академія педагогічних наук.

Основні напрями публічної політики щодо розвитку ПТО охоплюють широкий спектр завдань, спрямованих на модернізацію та вдосконалення системи. Ключовим аспектом є модернізація системи ПТО відповідно до сучасних і перспективних потреб ринку праці. Це передбачає оновлення змісту освіти, впровадження інноваційних технологій та методик навчання.

Забезпечення якості освіти є пріоритетним напрямом, який реалізується через впровадження нових державних стандартів на модульно-компетентнісній основі та запровадження системи незалежного оцінювання результатів навчання

здобувачів. Ці заходи спрямовані на підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Важливим напрямом є децентралізація управління та фінансування закладів ПТО. Це передбачає підвищення автономії закладів та впровадження багатоканального фінансування, що дозволить закладам більш гнучко реагувати на потреби ринку праці та ефективніше використовувати наявні ресурси.

Розвиток державно-приватного партнерства є ключовим елементом модернізації ПТО. Це включає створення та спільне фінансування навчально-практичних центрів, а також активне залучення роботодавців до розробки стандартів профосвіти та створення сучасного навчального середовища.

Підвищення престижності професійної освіти є важливим завданням, яке реалізується через активну популяризацію робітничих професій та створення сучасної інфраструктури професійної освіти, зокрема центрів ПТО. Ці заходи спрямовані на зміну суспільного сприйняття ПТО та підвищення її привабливості для молоді.

Впровадження інноваційних технологій навчання є невід'ємною частиною модернізації системи. Це включає розширення практики дуальної форми здобуття освіти та розвиток цифрових навичок здобувачів освіти, що дозволить краще підготувати випускників до вимог сучасного ринку праці.

Інтеграція професійної (професійно-технічної) освіти з ринком праці є ключовим напрямом, який реалізується через моніторинг професійної траєкторії випускників та забезпечення відповідності пропозицій сфери професійної освіти потребам ринку праці. Це дозволяє постійно коригувати освітні програми відповідно до актуальних вимог роботодавців.

Нарешті, важливим напрямом є розвиток системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування, а також створення умов для безперервної професійної освіти та навчання впродовж життя. Ці заходи спрямовані на забезпечення постійного професійного розвитку працівників та їх адаптації до змін на ринку праці [7; 27].

Механізми формування та реалізації ПППО включають кілька ключових

елементів:

Основою формування ПППО є законодавча база. Вона включає Конституцію України, закони України "Про освіту", "Про професійно-технічну освіту", а також інші нормативно-правові акти [6].

Верховна Рада України визначає засади державної політики в галузі освіти шляхом прийняття відповідних законів.

Важливим механізмом є розробка та затвердження стратегічних документів розвитку професійно-технічної освіти. Прикладом є схвалена урядом Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти "Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта" на період до 2027 року [19].

Концепція передбачає поетапну передачу повноважень з управління закладами ПТО та їх фінансування на обласний рівень. Це включає розширення автономії закладів та оптимізацію їх мережі.

Механізми забезпечення якості освіти включають:

- формування змісту освіти на компетентнісній основі;
- впровадження внутрішньої та зовнішньої системи забезпечення якості;
- модернізацію освітнього середовища;
- удосконалення системи підготовки педагогічних працівників.

Важливим механізмом є розвиток співпраці з роботодавцями, що передбачає формування системи професійних кваліфікацій, впровадження стимулів для участі роботодавців в освітньому процесі, розвиток дуальної форми здобуття освіти, визнання неформальної та інформальної освіти.

Реалізація політики передбачає проведення системного моніторингу працевлаштування випускників та оцінювання результатів їх навчання.

Таким чином, механізми формування та реалізації ПППО охоплюють широкий спектр інструментів, спрямованих на модернізацію галузі та забезпечення її відповідності потребам економіки та суспільства.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що ПППО є комплексним та багатогранним процесом, спрямованим на модернізацію та вдосконалення

системи підготовки кваліфікованих робітників відповідно до сучасних вимог ринку праці та економіки. Ключовими напрямками цієї політики є забезпечення якості освіти, децентралізація управління та фінансування закладів, розвиток державно-приватного партнерства, підвищення престижності ПТО та впровадження інноваційних технологій навчання.

Реалізація ПППО потребує консолідації зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, роботодавців, науковців і громадських об'єднань. Ефективна імплементація механізмів публічного управління та адміністрування в цій сфері сприятиме підвищенню якості підготовки кваліфікованих кадрів, задоволенню потреб ринку праці та, як наслідок, сталому розвитку економіки та суспільства в цілому.

1.2 Генеза професійно-технічної освіти в Україні

Професійно-технічна освіта в Україні має глибокі історичні корені, які формувалися упродовж кількох століть під впливом соціально-економічних, культурних та політичних змін. Від ремісничих цехів і шкіл, які виникли ще в епоху середньовіччя, до сучасної системи професійної підготовки – ця галузь освіти пройшла складний шлях розвитку. У різні історичні періоди, зокрема за часів Російської імперії, радянської доби та незалежної України, ПТО зазнавала трансформацій, що були зумовлені потребами ринку праці, індустріалізацією, науково-технічним прогресом та суспільними викликами. Вивчення історичного становлення цієї системи дозволяє зрозуміти її сучасні особливості, проблеми та перспективи розвитку, а також дає змогу враховувати попередній досвід для створення ефективної моделі ПТО, адаптованої до потреб сучасного суспільства. Розглянемо періоди розвитку [23; 28; 47]:

1. *Витоки професійної освіти (до 1991 року)*. Основи професійної освіти в Україні були закладені ще в часи Київської Русі. У середньовіччі поширилися школи ремісничої майстерності та система індивідуальної професійної підготовки у козацькому суспільстві.

2. Перші роки незалежності України (1991-1998 роки). Цей етап характеризується пошуком власного шляху розбудови системи ПТО та її адаптацією до ринкової економіки.

3. Формування законодавчої бази (1998-2004 роки). У 1998 році прийнято перший в історії України Закон "Про професійно-технічну освіту". У цей період також було прийнято ряд важливих нормативно-правових актів, що регулюють функціонування системи ПТО.

4. Модернізація та реформування (2004-2013 роки). У 2004 році прийнято Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні. Цей період характеризується оновленням змісту ПТО та створенням системи науково-методичного забезпечення.

5. Євроінтеграційний період (2014-2022 роки). Україна активно співпрацює з міжнародними партнерами для реформування системи ПТО. Зокрема, у 2019-2023 роках реалізовувалася програма EU4Skills, спрямована на модернізацію ПТО відповідно до потреб ринку праці.

6. Воєнний та післявоєнний період (з 2022 року). Після повномасштабного вторгнення Росії система ПТО зазнала значних трансформацій. Законодавчі зміни дозволили адаптувати систему освіти до реалій воєнного стану. Професійно-технічні навчальні заклади отримали ліцензії на підготовку операторів дронів, розробляються програми в галузі ІТ, відновлюваної енергетики та інших сферах.

Сьогодні ПТО в Україні розглядається як стратегічний елемент відбудови та майбутнього процвітання країни. Основними напрямками реформування є створення ефективної системи управління та фінансування, забезпечення якості освіти та посилення співпраці з бізнес-сектором.

Розглянемо генезу системи ПТО в Україні більш докладно. Можна спостерігати що у радянський період система ПТО формувалася як важливий інструмент забезпечення економіки кваліфікованими кадрами. Вона була тісно пов'язана з централізованим плануванням виробництва та підготовкою

робітничих кадрів відповідно до потреб народного господарства. У 1917–1920 роках після Жовтневої революції розпочалася ліквідація старої ремісничої системи навчання, що базувалася на капіталістичному учнівстві. Натомість створювалися фабрично-заводські училища (ФЗУ), які стали основною формою підготовки робітників. Цей період характеризувався централізацією управління освітою та пошуком нових педагогічних підходів до підготовки кадрів [2].

У 1930-х роках система ПТО почала активно розвиватися у зв'язку з індустріалізацією країни. Було створено широку мережу професійних шкіл, які забезпечували підготовку фахівців для промисловості, сільського господарства та транспорту. У цей час зростала увага до методичної роботи, створювалися навчальні програми та підручники, а також розроблялися стандарти професійної освіти. У 1940 році було засновано систему трудових резервів, яка стала основним механізмом масової підготовки робітничих кадрів у роки Другої світової війни та післявоєнний період [25].

Період з 1958 року ознаменувався реформами, спрямованими на зміцнення зв'язку школи з життям. Прийняття закону "Про зміцнення зв'язку школи з життям" (1958) призвело до інтеграції ПТО із загальноосвітньою школою. Професійно-технічні училища почали надавати не лише професійну підготовку, але й середню загальну освіту, що стало важливим кроком у розвитку системи освіти в СРСР [11].

Після здобуття незалежності у 1991 році система ПТО України зазнала значних змін, спричинених переходом до ринкової економіки. Одним із головних завдань стало адаптування системи ПТО до нових економічних реалій, що вимагало перегляду її структури та змісту навчання. У цей період спостерігалось скорочення кількості навчальних закладів через зниження попиту на робітничі професії в умовах економічного спаду [25].

На початку 2000-х років розпочалося реформування системи ПТО відповідно до європейських стандартів. Було впроваджено компетентнісний підхід у навчанні, що передбачав орієнтацію на розвиток практичних навичок і

компетенцій здобувачів освіти. У 2019 році стартувала програма "EU4Skills", спрямована на модернізацію ПТО в Україні за підтримки Європейського Союзу. Програма охоплювала оновлення матеріально-технічної бази закладів ПТО, впровадження дуальної форми навчання та розробку нових освітніх стандартів.

Сучасний етап розвитку ПТО в Україні характеризується активною інтеграцією в європейський освітній простір і посиленням співпраці з роботодавцями. Основними викликами залишаються необхідність модернізації інфраструктури закладів, підвищення престижності робітничих професій і забезпечення відповідності освітніх програм потребам ринку праці.

Ключові реформи у сфері професійно-технічної освіти за роки незалежності України та сучасний стан системи характеризуються наступними аспектами:

У 1998 році було прийнято перший в історії України Закон "Про професійно-технічну освіту", який заклав основи для подальшого реформування галузі. Протягом наступних років було прийнято низку важливих законодавчих актів, спрямованих на вдосконалення управління та фінансування професійно-технічної освіти [23].

Надалі відбувся перехід до розробки та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти на модульно-компетентнісній основі. Це дозволило наблизити зміст навчання до потреб ринку праці та підвищити якість підготовки кваліфікованих робітників.

Протягом перших років незалежності відбувалася трансформація мережі закладів ПТО. Створювалися нові типи закладів, такі як вищі професійні училища, професійні ліцеї, центри ПТО. Однак з 1994 року спостерігається тенденція до зменшення кількості закладів та контингенту учнів [22].

В подальшому одним з ключових напрямків реформи стала децентралізація управління та фінансування закладів професійно-технічної освіти. Відбувається поетапна передача повноважень на регіональний рівень, що має сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів [14].

Важливим аспектом реформи є посилення співпраці з роботодавцями. Впроваджуються механізми залучення бізнесу до формування змісту освіти, оцінювання якості підготовки фахівців, розвитку матеріально-технічної бази закладів.

Станом на 1 вересня 2021 року в Україні налічувалось 695 закладів ПТО, підпорядкованих МОН. У них навчається близько 244 тис. осіб, з яких переважна більшість - випускники закладів загальної середньої освіти [13].

Попри проведені реформи, система ПТО в Україні все ще стикається з низкою викликів:

- невідповідність змісту та якості підготовки вимогам роботодавців;
- застаріла матеріально-технічна база багатьох закладів;
- низький престиж робітничих професій;
- недостатнє фінансування галузі.

Для подолання цих проблем розроблено Стратегію розвитку професійної освіти до 2023 року та Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної освіти до 2027 року, які передбачають подальшу модернізацію галузі.

Історія ПТО в Україні демонструє її еволюцію від ремісничих традицій до сучасної системи, орієнтованої на потреби ринку праці. У радянський період ПТО була тісно пов'язана з плановою економікою, забезпечуючи масову підготовку робітничих кадрів для промисловості та сільського господарства. Після здобуття незалежності система зазнала значних трансформацій, спрямованих на адаптацію до ринкових умов, децентралізацію управління, модернізацію змісту освіти та інтеграцію в європейський освітній простір.

Сьогодні ПТО в Україні залишається важливим елементом підготовки кваліфікованих фахівців, однак стикається з викликами, такими як застаріла матеріально-технічна база, невідповідність змісту навчання потребам ринку праці та низький престиж робітничих професій. Подальший розвиток цієї галузі залежить від ефективного впровадження реформ, спрямованих на модернізацію

інфраструктури, підвищення якості освіти та посилення співпраці з роботодавцями.

1.3 Правове регулювання професійно-технічної освіти в Україні

Правове регулювання ПТО в Україні є складною та багаторівневою системою, що охоплює як національне законодавство, так і міжнародні зобов'язання держави. Ця система спрямована на забезпечення конституційного права громадян на здобуття професійної освіти, створення умов для підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці та сприяння розвитку економіки країни.

Основу правового регулювання ПТО складають Конституція України, профільні закони, підзаконні нормативно-правові акти, а також міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України. Ця нормативно-правова база постійно вдосконалюється з метою адаптації системи ПТО до сучасних викликів, забезпечення її якості та відповідності європейським стандартам.

Конституційні засади права на ПТО в Україні та міжнародному контексті включають наступні ключові аспекти:

1. *Загальне право на освіту.* Конституція України у ст. 53 гарантує кожному право на освіту. Це право також закріплене у міжнародних документах, зокрема у статті 14 Хартії основних прав Європейського Союзу [10; 36].

2. *Доступність та безоплатність.* Конституція України забезпечує доступність і безоплатність ПТО в державних і комунальних навчальних закладах. Конституційний Суд України роз'яснив, що доступність освіти означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту, а держава має створити можливості для реалізації цього права [9].

3. *Рівність прав.* Громадяни України мають рівні права на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до своїх здібностей і нахилів. Це відповідає міжнародним стандартам, зокрема Конвенції про технічну та професійну освіту ЮНЕСКО, яка наголошує на недискримінації у доступі до

професійної освіти [32].

4. *Міжнародне співробітництво.* Україна, як і інші країни, зобов'язується сприяти міжнародному співробітництву у сфері ПТО, що включає обмін інформацією, досвідом та спеціалістами.

5. *Інклюзивність.* Конституційні засади передбачають створення умов для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти особами з особливими освітніми потребами. Це відповідає міжнародним тенденціям щодо інклюзивності освіти [15].

6. *Безперервна освіта.* Конституція та законодавство України передбачають можливість безоплатного здобуття професійної (професійно-технічної) освіти впродовж життя, що відповідає концепції навчання протягом життя, визнаній у Європейському Союзі [15; 33].

Закон України "Про професійно-технічну освіту" є основоположним для регулювання сфери ПТО в Україні. Він визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування системи професійно-технічної освіти, створює умови для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках. Закон також встановлює типи закладів професійної освіти, форми здобуття освіти та ступеневість професійної освіти. Важливим аспектом закону є визначення прав та обов'язків учасників навчально-виробничого процесу [17].

Закон України "Про освіту", прийнятий у 2017 році, встановлює загальні засади функціонування системи освіти в Україні. Він визначає професійну (професійно-технічну) освіту як окремий рівень освіти та встановлює принципи державної політики у сфері освіти. Цей закон також регулює питання мови освіти, в тому числі для національних меншин, та визначає засади фінансування освіти, встановлюючи мінімальний рівень витрат на освіту у розмірі 7% ВВП [15].

Хоча Закон України "Про повну загальну середню освіту" безпосередньо не стосується ПТО, він має значення для системи ПТО. Цей закон встановлює терміни здобуття повної загальної середньої освіти та регулює питання

інклюзивної освіти, що також стосується закладів ПТО. Крім того, він визначає засади педагогічної автономії та підвищення кваліфікації вчителів, що має вплив на всю систему освіти, включаючи професійно-технічну [16].

Таким чином, законодавча база ПТО в Україні формується комплексом взаємопов'язаних законів. Ці закони спрямовані на модернізацію системи освіти, підвищення її якості та забезпечення відповідності потребам сучасного ринку праці. Вони створюють правове підґрунтя для розвитку ПТО як важливої складової освітньої системи України.

Підзаконні нормативно-правові акти відіграють важливу роль у регулюванні сфери ПТО в Україні. Вони деталізують та конкретизують положення законів, забезпечуючи їх практичну реалізацію. КМУ прийняв ряд важливих постанов, які мають безпосередній вплив на функціонування системи професійно-технічної освіти. Серед них - Положення про державний вищий навчальний заклад, Положення про сертифікацію педагогічних працівників, а також постанова про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Ці документи встановлюють загальні рамки та стандарти для освітніх закладів та педагогічних працівників.

Міністерство освіти і науки України, у свою чергу, видало низку наказів, що регулюють різні аспекти професійно-технічної освіти. Ключовими серед них є Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах, накази про затвердження стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з робітничих професій, а також накази про проведення конкурсів фахової майстерності серед здобувачів професійної освіти. Ці документи визначають конкретні механізми організації освітнього процесу та оцінювання якості підготовки фахівців.

Важливу роль у формуванні політики у сфері ПТО відіграють також інші нормативні документи. Зокрема, Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти "Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта" на період до 2027 року визначає стратегічні напрямки розвитку галузі. Державна цільова програма розвитку професійно-

технічної освіти, у свою чергу, конкретизує заходи та ресурси, необхідні для досягнення поставлених цілей.

Усі ці підзаконні акти у своїй сукупності спрямовані на модернізацію системи ПТО, підвищення її якості та забезпечення відповідності потребам сучасного ринку праці. Вони створюють нормативну базу для впровадження інновацій, розвитку партнерства з роботодавцями та підвищення престижності професійної освіти в Україні.

Державні стандарти ПТО є ключовим елементом системи професійної освіти в Україні. Вони визначають вимоги до результатів навчання здобувачів освіти, обов'язкових компетентностей, змісту освіти, освітнього рівня вступників, рівня кваліфікації випускників, загального обсягу навчального навантаження та переліку основних засобів навчання [14].

Основні цілі державних стандартів ПТО включають:

1. Створення ефективного інструменту взаємодії ринку праці та сфери освіти.
2. Забезпечення еквівалентності професійної освіти та визнання кваліфікацій у різних регіонах та галузях економіки.
3. Забезпечення належної професійної підготовки кваліфікованих робітників.
4. Створення умов для навчання протягом життя.
5. Інтеграція системи професійної освіти України у світову систему освіти та європейський освітній простір.

Державні стандарти базуються на компетентнісному підході, який передбачає формування у здобувачів освіти ключових, загальних та професійних компетентностей. Вони є основою для розробки державних освітніх стандартів з конкретних професій, які затверджуються МОН України.

Державні стандарти ПТО є обов'язковими для виконання усіма закладами професійної освіти, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Міжнародні документи та зобов'язання України у сфері ПТО включають:

1. Конвенцію про технічну та професійну освіту, прийняту ЮНЕСКО в 1989 році. Ця конвенція визначає технічну та професійну освіту як всі форми та рівні освітнього процесу, що включають вивчення технологій, практичних навичок та знань, пов'язаних з професіями в різних секторах економічного та соціального життя.

2. Конвенцію про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабонська конвенція), ратифікована Україною в 1999 році. Вона спрямована на сприяння академічній мобільності та визнанню кваліфікацій.

3. Двосторонні угоди про взаємне визнання та еквівалентність документів про освіту та наукові ступені.

Україна також бере участь у програмі ЄС «Erasmus+», яка підтримує співпрацю в галузі освіти, молоді та спорту. В рамках цієї програми Україна отримала гранти на розвиток інституційного потенціалу вищих навчальних закладів, дослідження та поширення знань про ЄС.

Крім того, Україна почала інтегруватися в європейський освітній простір. З 2005 року країна приєдналася до Болонського процесу, спрямованого на уніфікацію критеріїв вищої освіти та полегшення академічної мобільності студентів.

У 2019 році розпочалася реалізація проєкту міжнародної технічної допомоги "EU4Skills: Кращі навички для сучасної України", в рамках якого 63 мільйони євро спрямовано на реформування системи ПТО в Україні.

Підсумовуючи аналіз правового регулювання професійно-технічної освіти в Україні, можна зазначити, що існуюча нормативно-правова база створює комплексну основу для функціонування та розвитку цієї важливої галузі освіти. Законодавство України у сфері ПТО охоплює широкий спектр питань: від конституційних гарантій права на освіту до детальних стандартів професійної підготовки. Важливим аспектом є також інтеграція міжнародних норм та зобов'язань у національне законодавство, що сприяє гармонізації української

системи професійно-технічної освіти з європейськими та світовими стандартами.

Однак, попри досить розвинену правову базу, система ПТО в Україні все ще стикається з низкою викликів, які потребують подальшого вдосконалення законодавства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

2.1 Методика визначення ефективності механізмів реалізації публічної політики у сфері професійно-технічної освіти

Визначення ефективності механізмів реалізації ПППТО є складним, але необхідним завданням для оцінки успішності реформ та внесення необхідних коригувань. Необхідно звернути увагу на основні складові методики, які дають змогу визначити цілі та завдання політики, а саме чітке формулювання очікуваних результатів (збільшення кількості кваліфікованих кадрів, підвищення якості освіти, інтеграція у світовий ринок праці тощо).

Критерії та показники ефективності ПППТО є ключовими інструментами для оцінки та вдосконалення системи професійної підготовки. На основі міжнародного досвіду можна виділити кілька ключових критеріїв, які дозволяють комплексно оцінити ефективність цієї політики.

Одним з найважливіших критеріїв є *відповідність потребам ринку праці*. Цей критерій можна оцінити за такими показниками, як рівень працевлаштування випускників, задоволеність роботодавців та відповідність набутих навичок робочим завданням. Високий відсоток випускників, які знаходять роботу за спеціальністю, позитивні відгуки роботодавців щодо кваліфікації випускників та ефективного застосування отриманих знань на робочому місці свідчать про ефективність програм підготовки та їх відповідність вимогам індустрії [38].

Якість освітнього процесу є іншим важливим критерієм, який включає такі показники, як кваліфікація викладацького складу, матеріально-технічна база та використання інноваційних технологій навчання. Високий рівень освіти та досвіду викладачів, їх участь у програмах підвищення кваліфікації, наявність

сучасного обладнання та навчальних матеріалів, а також використання цифрових інструментів та платформ електронного навчання сприяють підвищенню якості освітнього процесу [41].

Доступність та інклюзивність ПТО є критерієм, який оцінює забезпечення рівного доступу до освіти. Це включає аналіз відсотка учнів з вразливих груп населення, наявність програм підтримки для учнів з особливими потребами та географічну доступність закладів професійно-технічної освіти. Забезпечення широкого доступу до освіти є важливим аспектом ефективної публічної політики у цій сфері [43].

Ефективність управління та фінансування є ще одним важливим критерієм. Він оцінюється за такими показниками, як рівень автономії навчальних закладів у прийнятті рішень, ефективність використання фінансових ресурсів та наявність механізмів державно-приватного партнерства. Ці фактори впливають на здатність системи професійно-технічної освіти адаптуватися до змін та ефективно використовувати наявні ресурси.

Результативність навчання є критерієм, який безпосередньо відображає ефективність освітнього процесу. Він включає такі показники, як рівень успішності учнів та відсоток тих, хто успішно завершує навчання, рівень задоволеності учнів якістю навчання та рівень розвитку ключових компетенцій, визначених у навчальних програмах. Високі показники за цими критеріями свідчать про ефективність навчальних програм та їх здатність забезпечувати якісну підготовку фахівців [40].

Використання цих критеріїв та показників дозволяє проводити комплексну оцінку ефективності ППТО та визначати напрямки для подальшого вдосконалення системи. Це сприяє постійному покращенню якості професійної освіти та її адаптації до мінливих потреб ринку праці та суспільства в цілому.

Методи оцінки ефективності реалізації публічної політики є важливим інструментом для аналізу та вдосконалення державних програм та ініціатив. Згідно з міжнародним досвідом, існує кілька ключових підходів до оцінювання ефективності публічної політики.

Одним з найпоширеніших методів є аналіз "витрати-результат" (cost-benefit analysis). Цей метод передбачає порівняння витрат на реалізацію політики з отриманими результатами та вигодами. Він дозволяє оцінити економічну ефективність політики та визначити, чи виправдані витрачені ресурси.

Інший важливий метод - це оцінка впливу (impact evaluation). Цей підхід спрямований на визначення причинно-наслідкових зв'язків між політичними заходами та їх результатами. Він часто використовує експериментальні або квазіекспериментальні дизайни досліджень для ізоляції впливу конкретної політики [37].

Метод логічної моделі (logic model) також широко застосовується для оцінки ефективності публічної політики [44].

Важливим методом є також партисипативна оцінка (participatory evaluation), яка залучає зацікавлені сторони, включаючи бенефіціарів політики, до процесу оцінювання. Цей підхід забезпечує більш глибоке розуміння впливу політики на різні групи населення.

Кількісні методи, такі як статистичний аналіз та економетричне моделювання, часто використовуються для оцінки ефективності публічної політики. Вони дозволяють виміряти та порівняти ефекти політики, використовуючи числові дані.

Якісні методи, такі як глибинні інтерв'ю, фокус-групи та аналіз документів, також відіграють важливу роль в оцінці публічної політики. Вони забезпечують глибше розуміння контексту політики та її впливу на різні аспекти життя суспільства.

Вибір конкретного методу або комбінації методів залежить від специфіки оцінюваної політики, доступних ресурсів та цілей оцінювання. Ефективна оцінка часто поєднує кількісні та якісні методи для отримання всебічного розуміння ефективності публічної політики.

Інструменти моніторингу та аналізу ефективності механізмів реалізації політики є важливими елементами для забезпечення успішного впровадження та оцінки результатів публічної політики. Міжнародний досвід пропонує низку

ефективних інструментів для цієї мети.

Одним з ключових інструментів є розробка теорії змін та логічної моделі політики. Цей підхід передбачає створення графічного представлення логіки політики, включаючи її вхідні ресурси, діяльність, результати та довгострокові наслідки. Це допомагає визначити, чи досягає політика своїх цілей та як саме.

Важливим інструментом є також вибір ключових показників ефективності. Це дозволяє кількісно оцінити прогрес у досягненні цілей політики та виявити області, які потребують покращення. Вибір відповідних інструментів збору даних є критичним для забезпечення надійності та актуальності інформації для моніторингу.

Моніторинг медіа та аналіз фреймінгу є ефективними інструментами для оцінки впливу публічних кампаній та адвокації. Ці методи дозволяють оцінити увагу медіа до певних питань та зміни у суспільному сприйнятті проблем, на які спрямована політика.

Систематичне відстеження ключових акторів, їхніх інтересів, ідеологій та взаємовідносин є важливим інструментом для моніторингу лобістських підходів. Це допомагає оцінити зміни у політичному середовищі та їхній вплив на реалізацію політики [30].

Інтеграція інструментів моніторингу та оцінки в систему управління програмою з самого початку є критично важливою. Це дозволяє використовувати зібрану інформацію для прийняття рішень протягом всього циклу реалізації політики та забезпечує корисний ресурс після її завершення.

Використання цих інструментів допомагає створити культуру ефективності в державному управлінні, забезпечуючи доказову базу для прийняття обґрунтованих політичних та бюджетних рішень.

Для дослідження ефективності публічної політики у сфері професійно-технічної освіти використовуються різноманітні статистичні та соціологічні методи:

Статистичні методи включають:

- аналіз описової статистики для узагальнення кількісних показників

системи професійно-технічної освіти;

- кореляційний та регресійний аналіз для виявлення взаємозв'язків між різними факторами та результатами політики;
- індексний метод для оцінки динаміки змін ключових показників;
- метод Data Envelopment Analysis (DEA) для оцінки ефективності використання ресурсів.

Соціологічні методи охоплюють:

- опитування (анкетування, інтерв'ювання) учасників освітнього процесу, роботодавців та інших стейкхолдерів;
- експертні оцінки для отримання якісної інформації від фахівців галузі;
- фокус-групи для глибинного вивчення думок цільових груп;
- контент-аналіз документів та медіа для оцінки публічного дискурсу щодо професійно-технічної освіти.

Комплексне застосування статистичних та соціологічних методів дозволяє отримати всебічну оцінку ефективності публічної політики, поєднуючи кількісні показники з якісним аналізом. Важливо обирати методи відповідно до конкретних цілей оцінювання та наявних ресурсів.

Інтеграція ПТО в ринок праці є ключовим фактором економічного розвитку та соціальної стабільності. Це передбачає створення тісного зв'язку між навчальними закладами та роботодавцями, забезпечення відповідності навчальних програм потребам ринку праці, а також сприяння працевлаштуванню випускників.

За даними Міжнародної організації праці, це призводить до нижчого рівня безробіття серед молоді в країнах з розвиненою системою ПТО. Крім того, ефективна інтеграція сприяє зменшенню дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці, що підтверджується дослідженнями Європейського центру розвитку професійної освіти (Cedefop).

Важливість інтеграції ПТО в ринок праці також проявляється у її впливі на економічний розвиток. За оцінками ОЕСР, інвестиції в ПТО мають високу

віддачу для економіки через підвищення продуктивності праці та забезпечення підприємств кваліфікованими кадрами. Це сприяє інноваційному розвитку та зростанню економіки в цілому. Крім того, інтеграція ПТО підвищує мобільність робочої сили, дозволяючи випускникам легше адаптуватися до змін на ринку праці в умовах швидких технологічних змін та глобалізації. За даними ЮНЕСКО, в деяких країнах кваліфікації ПТО пов'язані зі зниженням рівня безробіття на 40%, що підкреслює значущість цієї інтеграції для соціально-економічного розвитку [46].

Як забезпечити подібну інтеграцію? Фахівці виділяють наступні інструменти:

1. Поєднання теоретичного навчання в навчальному закладі з практичною підготовкою на виробництві.
2. Створення наглядових рад роботодавців при навчальних закладах, розробка спільних навчальних програм, проведення практики.
3. Надання студентам можливості пройти стажування на підприємствах для закріплення теоретичних знань.
4. Співпраця з центрами зайнятості для сприяння працевлаштуванню випускників.
5. Створення інформаційних систем, які дозволяють збирати та аналізувати дані про попит на професії, а також про працевлаштування випускників. Наприклад, Австралійська система LSAY (Longitudinal Surveys of Australian Youth) є прикладом ефективного моніторингу переходу від навчання до роботи.
6. Впровадження стандартизованої міжнародної оцінки результатів програм ПТО, як PISA-VET, що розробляється ОЕСР.
7. Акредитація та забезпечення якості в ПТО, що включає самооцінку провайдерів ПТО, зовнішню оцінку експертами та прийняття рішення щодо акредитації [42].

Інтеграція ПТО в ринок праці стикається з низкою бар'єрів, які потребують системного підходу для їх подолання. Недостатнє фінансування залишається

однією з ключових проблем, яка вирішується шляхом диверсифікації джерел фінансування, включаючи збільшення бюджетних асигнувань, залучення коштів підприємств та міжнародної технічної допомоги. Прикладом ефективного підходу є система фінансування ПТО у Фінляндії, яка базується на результатах діяльності навчальних закладів, стимулюючи їх до підвищення якості освіти.

Недостатня мотивація викладачів та застарілі навчальні програми є взаємопов'язаними проблемами, які потребують комплексного вирішення. Впровадження системи стимулювання, яка пов'язує заробітну плату викладачів з результатами їхньої роботи, може значно підвищити якість викладання. Сінгапур демонструє успішний приклад, впровадивши систему постійного професійного розвитку викладачів ПТО. Щодо оновлення навчальних програм, досвід Південної Кореї показує ефективність системи швидкого реагування на зміни в промисловості.

Відсутність сучасного обладнання та стигматизація ПТО є серйозними перешкодами для розвитку галузі. Модернізація матеріально-технічної бази навчальних закладів є критично важливою. Нідерланди пропонують цікаве рішення у вигляді створення спільних навчальних центрів з сучасним обладнанням для кількох навчальних закладів. Щодо подолання стигматизації, досвід Швейцарії, де ПТО має високий соціальний статус і розглядається як рівноцінна альтернатива академічній освіті, може слугувати прикладом для наслідування.

Швидке застарівання навичок є викликом, який потребує впровадження гнучких варіантів навчання, що дозволяють навчання протягом усього життя та зміну кар'єри. Сінгапур успішно адресує цю проблему через систему SkillsFuture, яка підтримує безперервне навчання та адаптацію до змін на ринку праці. Такі ініціативи не лише допомагають працівникам залишатися конкурентоспроможними, але й сприяють загальному економічному розвитку країни [42].

Інтеграція ПТО в ринок праці є складним, але необхідним процесом для забезпечення економічного розвитку та соціальної стабільності. Успішна

інтеграція вимагає співпраці між урядом, навчальними закладами, роботодавцями та громадськістю. Використання міжнародного досвіду та адаптація його до місцевих умов може значно прискорити цей процес.

Міжнародні підходи до оцінки ефективності професійно-технічної освіти (ПТО) включають різноманітні методи та інструменти, спрямовані на забезпечення якості та відповідності навчання потребам ринку праці.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробляє новий міжнародний інструмент оцінювання - PISA-VET (Professional and Vocational Education and Training). Цей проєкт має на меті підтримати країни у зміцненні їхніх систем професійної підготовки шляхом розробки, пілотування та впровадження стандартизованої міжнародної оцінки результатів початкових програм ПТО.

PISA-VET дозволить оцінювати професійні навички учнів ПТО, що допоможе країнам аналізувати якість своїх програм професійної підготовки. Цей інструмент надасть можливість не лише порівнювати результати між країнами, але й аналізувати відмінності між програмами з різним дизайном (наприклад, навчання на базі школи проти навчання на робочому місці) та між учнями з різними характеристиками.

Європейський центр розвитку професійної освіти (Cedefop) підкреслює важливість акредитації та забезпечення якості в ПТО. Процес акредитації включає самооцінку провайдерів ПТО, зовнішню оцінку експертами та прийняття рішення щодо акредитації. Цей підхід спрямований на забезпечення відповідності програм ПТО встановленим стандартам та цілям [31].

У багатьох країнах використовується комбінація стандартизованих та практичних завдань для оцінки компетентності учнів ПТО. Наприклад, у Нідерландах використовуються "проєктні завдання", які оцінюють практичні навички учнів у реальних робочих ситуаціях. Оцінювання проводиться щонайменше двома особами для забезпечення неупередженості.

ОЕСР також наголошує на важливості стандартизації оцінювання в ПТО для забезпечення послідовності та порівнянності результатів. Водночас, визнається

цінність оцінювання, вбудованого в робочий процес, яке краще відображає реалії робочої практики та дозволяє оцінити вищі рівні професійної компетентності.

Таким чином, міжнародні підходи до оцінки ефективності ПТО спрямовані на забезпечення балансу між стандартизацією та практичною релевантністю, залучення роботодавців до процесу оцінювання та використання різноманітних методів для всебічної оцінки компетентності учнів.

2.2 Зарубіжний досвід публічного управління професійно-технічною освітою

Порівняльний аналіз ключових показників ефективності ПТО в Україні та за кордоном дозволяє виявити як спільні тенденції, так і суттєві відмінності у підходах до організації та реалізації професійної підготовки. Такий аналіз є важливим інструментом для оцінки ефективності вітчизняної системи ПТО та визначення напрямків її вдосконалення з урахуванням міжнародного досвіду.

Розглядаючи системи ПТО у провідних країнах світу, таких як Німеччина, Швейцарія, Австрія, Фінляндія та інші, можна виділити ряд ключових показників, які характеризують ефективність цих систем. Серед них - частка учнів, залучених до професійно-технічної освіти, рівень працевлаштування випускників, впровадження дуальної освіти, фінансування галузі, престижність ПТО, гнучкість системи та її відповідність потребам ринку праці.

Німеччина відома своєю дуальною системою ПТО. Ця модель поєднує теоретичне навчання у професійних школах (1-2 дні на тиждень) з практичною підготовкою на підприємствах (3-4 дні на тиждень). Близько 50% молоді в Німеччині обирає цей шлях професійної підготовки. Система характеризується тісною співпрацею між державою, навчальними закладами та роботодавцями [39].

Швейцарська модель ПТО вважається "золотим стандартом" завдяки своїй ефективності. Ключовим елементом успіху є поєднання теорії та практики. Учні проводять 3-4 дні на тиждень на робочому місці та 1-2 дні у навчальному закладі, що забезпечує тісний зв'язок між навчанням та реальними потребами ринку

праці. Система також пропонує широкий вибір професій - учні можуть обирати з понад 250 різних спеціальностей, що охоплюють всі сектори економіки.

Висока гнучкість швейцарської системи дозволяє учням переходити між академічною та професійною освітою, а також продовжувати навчання для здобуття вищої кваліфікації. Важливо відзначити високий соціальний статус професійно-технічної освіти у Швейцарії, яка розглядається як рівноцінна альтернатива академічній освіті.

Швейцарська система ПТО також базується на дуальній моделі. Близько двох третин молоді після обов'язкової школи обирають ПТО. Система пропонує навчання за понад 230 офіційно визнаними професіями. Швейцарська модель вважається "золотим стандартом" завдяки високій якості підготовки та низькому рівню безробіття серед молоді [35].

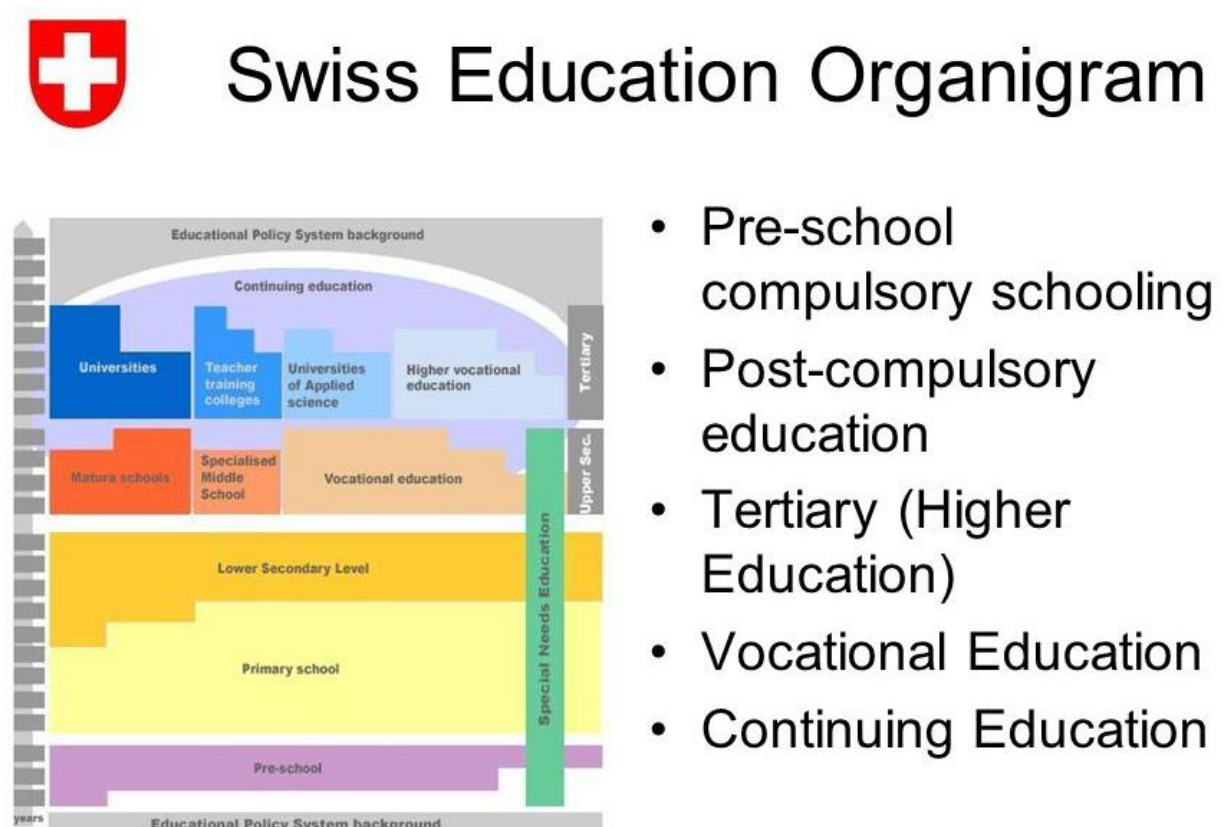

Рисунок 2.1 – Органіграма системи професійно-технічної освіти в Швейцарії

Сінгапур розвиває систему ПТО, орієнтовану на потреби економіки. Ключовими елементами є інтеграція академічних та технічних навичок, тісна співпраця з промисловістю, фокус на практичній підготовці. Основними закладами є Інститут технічної освіти (ІТЕ) та політехнічні інститути. Сінгапур також впровадив систему SkillsFuture для підтримки навчання протягом життя [45].

Австрія має добре розвинену дуальну систему ПТО, подібну до німецької. Близько 40% випускників шкіл обирають цей шлях навчання. Учні поєднують навчання в професійній школі (1-2 дні на тиждень) з практичною підготовкою на підприємстві (3-4 дні). Така система забезпечує тісний зв'язок між освітою та потребами ринку праці.

У Фінляндії ПТО є популярним вибором серед молоді - близько 40% випускників шкіл обирають цей шлях. Система характеризується гнучкістю та індивідуальним підходом. Учні мають можливість комбінувати професійне навчання з загальноосвітніми предметами, що дозволяє їм при бажанні продовжити навчання у вищих навчальних закладах.

Фінська система ПТО також демонструє успішні практики. Уряд Фінляндії фокусується на якості та рівності освіти, реалізуючи спеціальну програму розвитку у цій сфері. Значні інвестиції є важливою складовою фінського підходу - на розвиток ПТО виділяється понад 270 мільйонів євро протягом трьох років.

Комплексний підхід Фінляндії включає заходи з покращення умов навчання, підвищення добробуту учнів, реорганізації процедур та практик, а також адаптації до змін у робочому середовищі. Важливою особливістю є залучення всіх зацікавлених сторін - до розробки та реалізації програми залучаються навчальні заклади, учні, викладачі, роботодавці та інші стейкхолдери.

Австралійська система ПТО відома своєю гнучкістю та орієнтацією на потреби ринку праці. Вона базується на компетентнісному підході та національній системі кваліфікацій. Важливу роль відіграють галузеві ради з питань навичок, які визначають потреби у кваліфікаціях та розробляють навчальні програми.

Таблиця 2.1 - Порівняння ключових показників ефективності професійно-технічної освіти (ПТО) в Україні та за кордоном [21; 34]

Ключові показники	Україна	Швейцарія	Німеччина	Фінляндія
Частка учнів, залучених до професійно-технічної освіти:	близько 14% учнів середньої школи навчаються у закладах ПТО.	36.88% учнів середньої освіти	близько 38% студентів	50% студентів, з яких 91% - на рівні середньої освіти
Працевлаштування випускників	близько 80-85%	90% випускників ПТО віком 25-34 роки працевлаштовані		рівень зайнятості випускників ПТО вищий, ніж у випускників загальної середньої освіти
Дуальна освіта	близько 12,400 студентів навчаються за цією системою	90% учнів ПТО навчаються за дуальною системою	близько 50% молоді обирає дуальну систему навчання	
Фінансування	проблеми недостатнього фінансування ПТО	значні інвестиції в ПТО як від держави, так і від приватного сектору	суттєва фінансова підтримка системи ПТО	
Престижність ПТО	стереотип про низьку престижність професійно-технічної освіти	ПТО має високий соціальний статус і розглядається як рівноцінна альтернатива академічній освіті		ПТО є популярним вибором серед молоді
Гнучкість системи	працює над підвищенням гнучкості системи ПТО	широкий вибір з понад 250 різних професій		система дозволяє комбінувати професійне навчання із загальноосвітніми предметами
Відповідність потребам ринку праці	виклики щодо відповідності навичок випускників потребам роботодавців	система ПТО тісно інтегрована з потребами економіки	тісна співпраця між освітніми закладами та бізнесом забезпечує високу відповідність навичок випускників потребам ринку праці	

При порівнянні системи ПТО України з іншими країнами, особливо з розвинутими країнами Європи, можна виявити як схожі проблеми, так і значні відмінності. В цілому, українська система ПТО демонструє кращі результати, ніж професійна освіта в інших країнах, що беруть участь у Туринському процесі, в аспектах доступу до навчання, якості навчання та організації системи.

Однак, Україна стикається з проблемами, які характерні і для інших країн. Зокрема, це стосується низької привабливості ПТО серед молоді та обмеженої проникності між освітніми траєкторіями. Працевлаштовність випускників закладів ПТО в Україні залишається на відносно низькому рівні, що також є спільною проблемою для багатьох країн.

Водночас Україна демонструє кращі показники у забезпеченні якісного навчання та підготовки молоді порівняно з іншими країнами. Крім того, доросле населення в Україні має більше базових умінь та компетентностей, які вважаються необхідними, ніж їхні однолітки в інших країнах. Україна також має досить непогану ситуацію із включенням до навчальних програм тем, що стосуються переходу до зелених та цифрових технологій.

Проте, на відміну від багатьох розвинених країн Європи, Україна стикається з проблемами недостатнього фінансування системи ПТО, застарілої матеріально-технічної бази та недостатньої співпраці з роботодавцями. Ці фактори значно обмежують можливості модернізації та розвитку системи професійно-технічної освіти в Україні порівняно з європейськими країнами.

Аналіз зарубіжного досвіду у сфері ПТО дозволяє виділити кілька ключових напрямків, які можуть бути адаптовані в українських реаліях:

1. *Впровадження дуальної системи освіти.* Досвід Німеччини та Австрії показує ефективність поєднання теоретичного навчання в закладах освіти з практичною підготовкою на підприємствах. Це дозволяє забезпечити тісний зв'язок між освітою та потребами ринку праці.

2. *Розширення автономії закладів ПТО.* Надання більшої самостійності у фінансових, кадрових та організаційних питаннях дозволить закладам гнучкіше реагувати на зміни ринку праці.

3. *Посилення співпраці з роботодавцями.* Залучення представників бізнесу до розробки освітніх програм, проведення практичних занять та оцінювання якості підготовки випускників підвищить відповідність навичок випускників потребам роботодавців.

4. *Створення системи прогнозування потреб ринку праці.* Досвід Нідерландів щодо проведення регулярних опитувань випускників та роботодавців може бути використаний для кращого узгодження структури підготовки кадрів з потребами економіки.

5. Підвищення престижності ПТО. Досвід Швейцарії, де ПТО має високий соціальний статус, може бути корисним для зміни суспільного ставлення до робітничих професій в Україні.

6. *Впровадження гнучких освітніх траєкторій.* Забезпечення можливості поєднання професійного навчання із загальноосвітньою підготовкою, як це практикується у Фінляндії, розширить можливості для подальшого навчання випускників закладів ПТО.

Адаптація цих підходів потребуватиме системних змін у нормативно-правовій базі, механізмах фінансування та управління закладами ПТО, а також тісної співпраці між органами влади, закладами освіти та роботодавцями.

Підсумовуючи результати порівняльного аналізу, можна зробити висновок, що система ПТО в Україні, незважаючи на певні досягнення, все ще стикається з низкою викликів. Зокрема, це стосується низької частки учнів, залучених до ПТО, недостатнього фінансування галузі, проблем з престижністю професійно-технічної освіти та її відповідністю потребам ринку праці.

Водночас, досвід провідних країн світу демонструє ефективні шляхи вирішення цих проблем.

2.3 Стратегічне планування діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти на прикладі ЗП (ПТ) О «Богодухівський РЦПО Харківської області»

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (ЗП(ПТ)О «Богодухівський РЦПО ХО») є важливою складовою системи професійно-технічної освіти Харківської області. Це державний заклад другого (базового) рівня професійної освіти, підпорядкований Міністерству освіти і науки України.

Центр здійснює первинну професійну підготовку кваліфікованих робітників, загальноосвітню підготовку, професійне навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації працюючих робітників і незайнятого населення. Заклад розташований у місті Богодухів та має територіально відокремлене спеціалізоване відділення у селі Чернещина Краснокутського району.

Особливістю Центру є наявність навчального господарства, де здійснюється сільськогосподарське виробництво, переробка та реалізація продукції. Це дозволяє забезпечити практичну підготовку здобувачів освіти в реальних виробничих умовах.

Головним завданням Центру є забезпечення реалізації потреб громадян у професійній (професійно-технічній) освіті, оволодінні робітничими професіями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я з метою задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентноспроможних на ринку праці робітниках.

Оцінка ефективності освітнього процесу та якості підготовки кваліфікованих робітників у Закладі професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» може бути проведена на основі наявної інформації та загальних критеріїв оцінки якості професійно-технічної освіти.

1. *Контингент.* Центр здійснює підготовку кваліфікованих робітників з числа випускників закладів загальної середньої освіти на основі базової чи профільної середньої освіти. Також проводиться професійне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації працюючих робітників і незайнятого населення.

2. *Кадровий склад.* У Центрі працюють педагогічні працівники, які

мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку. Проводиться обов'язкова атестація педагогічних працівників для визначення їх відповідності займаній посаді та рівня кваліфікації.

3. *Матеріально-технічна база.* Центр має власну земельну ділянку з навчальним господарством, що дозволяє проводити практичну підготовку здобувачів освіти.

Центр надає платні освітні та інші послуги, визначені Центром відповідно до Переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 (із змінами), та пов'язані з його основною статутною діяльністю.

Центр надає платні освітні та інші послуги, пов'язані з його основною статутною діяльністю, що включають різноманітні напрямки від сільськогосподарського виробництва до підготовки водіїв транспортних засобів. Це свідчить про широкий спектр освітніх можливостей та потенціал для розвитку закладу.

Центр має землю у постійному користуванні, де знаходиться навчальне господарство, яке здійснює господарську діяльність з виробництва продукції, що пов'язана з біологічними процесами її вирощування, призначеної для споживання в сирому і переробленому вигляді (сільськогосподарське виробництво), а також займається переробкою власно виробленої сільськогосподарської продукції та її реалізацією у встановленому законодавством порядку.

Центр здійснює підготовку кваліфікованих робітників за різними напрямками, включаючи сільськогосподарські професії та підготовку водіїв транспортних засобів. Наявність навчального господарства дозволяє забезпечити практичну підготовку здобувачів освіти в реальних виробничих умовах, що є важливим фактором якості освіти.

Заклад має внутрішню систему забезпечення якості освіти, що свідчить про

увагу до питань якості підготовки фахівців. Проводиться методична робота, яка сприяє вдосконаленню освітнього процесу.

Фінансові показники закладу за 2020 рік (дохід 12 462 219 грн, чистий прибуток 255 547 грн) свідчать про стабільну фінансову діяльність, що може позитивно впливати на матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу.

Центр бере участь у тендерах, що може вказувати на активну позицію щодо залучення додаткових ресурсів для розвитку закладу та покращення якості освіти.

Стратегічний план розвитку Закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» на 2021 – 2027 роки (далі – Стратегічний план) є інструментом і визначальним чинником забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного сектору, завдяки якому заклад встановлює конкретні, адаптовані до потреб суспільства, ринку праці та тенденцій розвитку освіти і науки, цілі. Розроблення та реалізація Стратегічного плану ЗП(ПТ)О «Богодухівський РЦПО ХО» дозволяє зосередити зусилля педагогічного колективу і оптимізувати розподіл ресурсів для виконання завдань стратегічного планування і забезпечення розвитку закладу в умовах зростаючої конкуренції.

Підґрунтям Стратегічного плану є позитивні наслідки процесу децентралізації ПТО регіону, що знайшли відображення в позитивній динаміці діяльності закладу за основними напрямками його розвитку, відповідно до поставленої мети – підвищення рівня професійної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору регіону відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Заслуговує уваги інноваційний складник розвитку закладу, спрямований на встановлення тісних зв'язків із замовниками освітніх послуг, що підтверджується успішною діяльністю Навчально-практичного центру підготовки трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва. Безперечно, діяльність зазначеної інноваційної структури сприяє

практичному впровадженню й апробації передових педагогічних і виробничих технологій, підвищенню рівня економічного розвитку, освіти, здоров'я, культури населення області, зростанню його соціально-економічної активності, створенню нових робочих місць, збільшенню можливостей для якісної професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної сфери та підвищення кваліфікації працівників.

Отже, під впливом прогресивних змін у сфері ПТО в Україні процес удосконалення професійної підготовки стає більш динамічним і змістовним, що посилює увагу до якості стратегічного планування діяльності закладу відповідно до основних положень Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки, та залежить від вирішення поставлених стратегічних цілей розвитку закладу, а саме:

1. Підвищити рівень компетентності керівного складу щодо ефективного освітнього менеджменту.
2. Модернізувати матеріально-технічну базу та інфраструктуру закладу.
3. Зміцнити спроможність закладу професійної освіти надавати платні послуги та підвищувати його імідж.

Заклад фінансується за рахунок коштів обласного бюджету, а також додаткових джерел фінансування згідно з чинним законодавством.

Первинна професійна підготовка у межах обсягів регіонального замовлення здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету. Професійно-технічне навчання здійснюється відповідно до укладених договорів з фізичними особами.

Мовний режим та національна символіка відповідають законодавству України.

Прийом здобувачів освіти на навчання останні три роки здійснюється за регіональним замовленням та відповідно до побажань дорослого населення отримати робітничу професію на підставі довгострокових договорів з підприємствами-замовниками робітничих кадрів відповідно до потреб цих

підприємств в межах ліцензійного обсягу.

У закладі особлива увага приділяється організації та проведенню профорієнтаційної роботи.

Профорієнтаційна робота проводиться силами учнівського та педагогічного колективів. Склалась система організації та здійснення роботи з даного напрямку. Профорієнтаційну роботу колектив закладу проводить у декілька етапів, починаючи з листопада. Перший – це бесіди, зустрічі зі здобувачами освіти та батьками у стінах ЗЗСО, участь у батьківських зборах, виховних годинах, тематичних уроках з метою ознайомлення майбутніх абітурієнтів з історією розвитку ліцею, з професіями, з яких ведеться підготовка у закладі освіти.

Другий етап – зустріч у закладі, де здобувачі освіти ЗЗСО знайомляться із професіями. У профорієнтаційній роботі використовуються друковані інформаційні матеріали-проспекти, плакати, буклети, що розповідають про життя та події у закладі, публікації в пресі. Щороку в квітні проводиться День відкритих дверей.

Освітній процес у Центрі ґрунтується на принципах гуманістичної особистісно-орієнтованої педагогіки, демократизму, незалежності від політичних, громадських, релігійних об'єднань, спільній діяльності педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків, колективів підприємств, установ та організацій, може включати природничо-математичну, гуманітарну, фізичну, загальнотехнічну (загальнопрофесійну), професійно-теоретичну, професійно-практичну підготовку, а також виховну роботу зі здобувачами освіти.

Освітній процес у Центрі здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів. Розроблені Центром освітні програми (навчальні плани) затверджуються у встановленому законодавством порядку.

Для підготовки кваліфікованих робітників з усіх ліцензованих професій заклад забезпечений ДСПТО (СП(ПТ)О) з відповідних складових даних професій, на підставі яких розроблено робочі навчальні плани і освітні/навчальні

програми з урахуванням змін у техніці, технологіях виробництва, обладнання підприємств, враховано дублювання тем у освітніх/навчальних програмах інтегрованих професій в межах до 20%. Робочі навчальні плани і програми погоджені та затверджені в установленому порядку, враховують вимоги нормативних документів.

Згідно з робочими навчальними планами і програмами викладачами і майстрами виробничого навчання розроблено поурочно-тематичні плани, переліки навчально-виробничих робіт на кожний семестр навчального року. Згідно з вимогами ДСПТО (СП(ПТ)О) розроблено детальні програми виробничої практики із зазначених професій.

Виконання детальної програми виробничої практики відображається в щоденниках обліку робіт, які ведуться всіма здобувачами освіти.

Для здійснення планового контролю навчальної роботи та оцінки рівня навчальних досягнень здобувачів освіти викладачами розроблені комплексні кваліфікаційні завдання відповідно до рівня кваліфікації з професій. Для організації вихідного контролю і проведення державної кваліфікаційної атестації розроблені, розглянуті, схвалені і затверджені атестаційні білети.

З метою виявлення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти, вивчення та визначення якості проведення навчальної роботи педагогічними працівниками в закладі проводяться перевірні контрольні роботи.

в Центрі рівень організації теоретичного і виробничого навчання відповідає діючим нормативним документам, державним освітнім стандартам, робочим навчальним планам та відповідає критеріям атестації.

Для встановлення рівня навчальних досягнень здобувачів П(ПТ)О експертною комісією проведені комплексні кваліфікаційні завдання (ККЗ) з предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.

Аналіз результатів виконання комплексних кваліфікаційних завдань здобувачами освіти показав, що з предметів професійно-теоретичної підготовки: середній рівень навчальних досягнень склав 23,2 %, достатній – 55,2 %, високий – 21,6 %. З предметів професійно-практичної підготовки: середній рівень

навчальних досягнень – 20,0 %, достатній – 60,8 %, високий – 19,2 %. Проведений порівняльний аналіз виконання комплексних кваліфікаційних завдань з результатами самоаналізу виявив розбіжність в оцінюванні набутих компетентностей здобувачів освіти: з предметів професійно-теоретичної підготовки по рівнях у межах (-0,8 %), (+1,6 %), (-0,8 %) відповідно та з предметів професійно-практичної підготовки – (+1,6 %), (-2,4 %), (+0,8 %) відповідно, що відповідає атестаційним вимогам.

Всі здобувачі освіти, які виконували ККЗ, показали достатні знання і уміння з предметів професійно-теоретичної підготовки з кожної професії на рівні кваліфікаційних вимог. Виконуючи практичні завдання, здобувачі освіти продемонстрували навички організації робочого місця, дотримання технологічного процесу виконання робіт, правильність підбору матеріалів та інструменту, дотримання правил охорони праці.

Пробні кваліфікаційні роботи на достатньому і високому рівнях від загальної кількості виконали 92,0% здобувачів професійної освіти, державну кваліфікаційну атестацію на достатньому і високому рівнях – 96,0%.

За результатами вивчення документів, аналізу організації освітнього процесу та в спілкуванні з членами атестаційної комісії, керівними працівниками встановлено, що система управління Закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» базується на законодавчих і нормативно-правових документах, якими Центр забезпечено на 100%. Наявна матеріально-технічна база, навчально-методичне забезпечення, якісний і кількісний склад педагогів у цілому дозволяє здійснювати підготовку кваліфікованих робітників та реалізувати вимоги державних освітніх стандартів із заявлених професій та видів підготовки, про що свідчать результати навчальних досягнень здобувачів П(ПТ)О та інші показники діяльності закладу освіти.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» спроможний здійснювати підготовку робітничих кадрів із рівнем знань, умінь і навичок

відповідно до стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

Якісний і кількісний склад педагогічних працівників дозволяє забезпечити належний рівень професійної підготовки.

Наявна матеріально-технічна база і навчально-методичне забезпечення відповідає вимогам робочих навчальних планів і освітніх програм за заявленими видами підготовки.

Важливою складовою стратегічного планування є SWOT-АНАЛІЗ. Результати SWOT-аналізу поточного етапу розвитку ЗП(ПТ)О «Богодухівський РЦПО ХО» наведено нижче.

Сильні сторони:

- впізнаваність та авторитет закладу у вітчизняній системі П(ПТ)О; визнання як провідного освітнього закладу П(ПТ)О з професій аграрного спрямування;
- вибудована система продуктивних взаємовідносин з регіональною владою, підприємствами – замовниками кадрів, громадськістю;
- співпраця з Регіональною радою П(ПТ)О в Харківській області щодо пошуку ефективних рішень для модернізації освітнього середовища та інфраструктури закладу;
- широкий спектр професій для первинної професійної підготовки кваліфікованих робітників, професійно-технічного навчання та підвищення кваліфікації кадрів;
- впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності, що ґрунтується на позитивних результатах апробації проєкту орієнтовних критеріїв, індикаторів та інструментарію для самооцінювання освітніх і управлінських процесів у закладах П(ПТ)О;
- попит на випускників закладу на ринку праці;
- задовільний стан матеріально-технічної бази, в тому числі: комп'ютерної техніки, мультимедійних комплексів, навчальної платформи для дистанційного навчання, мережі Інтернет;
- достатньо високий професійний рівень педагогічного персоналу, що

підтверджується питомою вагою осіб з кваліфікаційною категорією «спеціаліст вищої категорії» та педагогічними званнями;

- позитивний досвід здійснення провідними педагогічними працівниками експериментальних досліджень та творчої роботи;
- потенціал та бажання педагогічного колективу до систематичної
- самоосвіти і самовдосконалення за філософією успішності;
- застосування викладачами та майстрами виробничого навчання у освітньому процесі інформаційно - комунікаційних та мультимедійних технологій і засобів, в тому числі технологій дистанційного навчання; інноваційних педагогічних методів, методик, технологій і підходів;
- ефективна система функціонування закладу як соціокультурної інституції, що підтверджується досягненнями здобувачів П(ПТ)О у спорті, культурно-мистецькій, просвітницькій, добродійній діяльності тощо;
- активне представлення закладу у медіа-просторі, соціальних мережах тощо.

Можливості:

- вдосконалення законодавчої та нормативної бази системи П(ПТ)О надає більш широкі можливості для реалізації Стратегічного плану закладу;
- модернізована законодавча база у сфері П(ПТ)О дозволяє активно залучати наукове середовище до визначення шляхів реалізації завдань поточної діяльності та стратегії розвитку закладу;
- залучення підприємств – замовників кадрів до модернізації обладнання, впровадження сучасних виробничих технологій, створення нових навчально-виробничих підприємницьких структур;
- широкий спектр професій, за якими здійснюється підготовка фахівців дозволяє активно використовувати можливість інтеграції змістовної компоненти між професіями, між предметами загальноосвітньої і професійно-теоретичної підготовки, між предметами професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки;

- розвиток освіти «впродовж життя» як головного тренду, обумовлює створення нових формалізованих та неформальних освітніх програм для навчання громадян всіх категорій;
- багатоканальна модель фінансування закладу, розвиток державноприватного партнерства відкривають нові можливості в організації фінансово-економічної діяльності закладу;
- можливість зростання обсягів навчально-виробничої діяльності та позиціонування фінансово-економічної діяльності за моделлю закладу підприємницького типу за умов модернізації матеріально-технічної бази та підвищення рівня менеджменту освітніх послуг;
- можливість збільшення обсягу регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих робітників на основі офіційного прогнозування потреб регіонального ринку праці у професіях і кваліфікаціях;
- можливість залучення провідних педагогічних працівників до міжнародних освітніх проєктів і програм;
- можливість підвищення ступеня автономії закладу відповідно до досягнутого рівня його діяльності та пріоритетних завдань Стратегічного плану;
- можливість підвищення резерву вільних місць у гуртожитку для забезпечення зростання немісцевого контингенту здобувачів П(ПТ)О;
- наявність резервів ресурсного забезпечення розвитку закладу (в тому числі вільних площ навчально-виробничого спрямування) дозволить реалізувати його потенціал щодо ліцензування нових, затребуваних на ринку праці професій та збільшення обсягів регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих робітників.

Слабкі сторони:

- невідповідність державного фінансування потребам закладу щодо поповнення матеріально-технічної бази сучасним обладнанням та високопродуктивною комп'ютерною технікою; модернізації конструкції будівель, навчальних приміщень та інфраструктури з метою забезпечення їх доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- недостатній рівень посадових окладів педагогічних працівників, що не відповідає частині другій статті 61 Закону України “Про освіту” і спричиняє труднощі у здійсненні кадрового забезпечення освітнього процесу;
- відсутність формалізованих об’єктивних даних щодо результатів дослідження ринку праці для визначення професійної структури регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів;
- залежність обсягів прийому вступників із сільської місцевості від транспортної інфраструктури міста та області;
- недостатня забезпеченість навчальних кабінетів і навчально-виробничих майстерень мультимедійними комплексами та сучасною високопродуктивною комп’ютерною технікою;
- недостатній рівень цифрових компетентностей педагогічних працівників і, в першу чергу, майстрів виробничого навчання та осіб віком понад 60 років;
- низькі обсяги навчання дорослих (професійно-технічного навчання, підвищення кваліфікації, індивідуального та групового навчання цільового призначення).

Загрози:

- зниження потенціалу української економіки може потягнути за собою обмеження державного фінансування освітньої діяльності закладу, зокрема щодо оплати праці педагогічних працівників та модернізації матеріально-технічної бази;
- нерівні умови функціонування закладів вищої освіти, фахової передвищої освіти та П(ПТ)О: розмір стипендій, потреба профогляду тощо;
- несприятлива демографічна ситуація в державі та регіоні, що підсилюється впливом частини абітурієнтів до більш потужних за інфраструктурою міст України та до іноземних навчальних закладів;
- існуючі стереотипи серед населення щодо низької престижності робітничих професій та закладів П(ПТ)О обмежують можливості збільшення обсягу абітурієнтів;

– неврегульованість диспропорції між потребами ринку праці, регіональним замовленням та пріоритетами абітурієнтів зменшує можливості закладу щодо швидкого реагування на запити роботодавців і суспільства та здійснення підготовки кваліфікованих кадрів за новими, затребуваними професіями;

– нерозвинена транспортна інфраструктура між населеними пунктами Харківської області і Богодухівського району зокрема, що обмежує можливості набору вступників із сільської місцевості;

– необхідність дотримання карантинних обмежень, спричинених пандемією коронавірусу, що обмежує можливості проведення у навчально-виробничих майстернях професійно-практичної підготовки здобувачів П(ПТ)О.

Базуючись на результатах SWOT-аналізу було обрано три стратегічні цілі на наступні п'ять років та заходи щодо їх виконання:

1. Покращити якість освітніх послуг
2. Модернізувати матеріально-технічну базу закладу.
3. Зміцнити спроможність закладу освіти

Для досягнення стратегічного бачення, за кожною стратегічною ціллю були визначені операційні цілі. Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином система професійної освіти намагатиметься досягнути цілей розвитку. .

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

3.1 Перспективи розвитку закладів професійно-технічної освіти в Україні

Управління ПТО в Україні демонструє комплексний підхід до модернізації цієї галузі освіти. Концепція реалізації державної політики, схвалена розпорядженням КМУ від 12.06.2019 № 419-р, визначає пріоритетні напрями розвитку професійної освіти. Вона передбачає децентралізацію управління та фінансування, що має забезпечити більшу гнучкість та ефективність системи. Документ також акцентує увагу на модернізації освітнього середовища, створенні умов для професійного розвитку персоналу та формуванні системи професійних кваліфікацій. Важливим аспектом є розвиток державно-приватного партнерства, що має сприяти кращій відповідності освіти потребам ринку праці.

Державна цільова соціальна програма розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки, схвалена розпорядженням КМУ від 29.12.2021 №1619-р, конкретизує заходи з реалізації концепції. Програма передбачає модернізацію матеріально-технічної бази закладів, що є критично важливим для забезпечення якісної підготовки фахівців. Впровадження інформаційної системи управління освітою має підвищити ефективність адміністративних процесів. Програма також включає розробку методики аналізу регіональних ринків праці, що дозволить краще узгодити підготовку кадрів з потребами економіки. Оновлення змісту освіти на основі компетентнісного підходу та запровадження незалежного оцінювання результатів навчання спрямовані на підвищення якості освіти та її відповідності сучасним вимогам [19].

Стратегія визначає ключові напрями реформування галузі. Вона акцентує

увагу на підвищенні якості професійної освіти, що є основною метою всіх реформ. Децентралізація управління та фінансування розглядається як важливий інструмент підвищення ефективності системи. Розвиток державно-приватного партнерства має забезпечити тісніший зв'язок між освітою та бізнесом. Модернізація освітнього середовища спрямована на створення сучасних умов для навчання та викладання.

Ці документи демонструють послідовний та комплексний підхід до реформування професійно-технічної освіти в Україні. Вони охоплюють широкий спектр питань - від управління та фінансування до змісту освіти та матеріально-технічного забезпечення. Спільною метою всіх цих стратегічних документів є підвищення якості професійно-технічної освіти та забезпечення її відповідності потребам сучасного ринку праці та економіки України.

Визначення пріоритетних напрямів модернізації мережі закладів професійно-технічної освіти є важливим завданням для підвищення ефективності та якості професійної підготовки кадрів в Україні. На основі аналізу міжнародного досвіду та вітчизняних реалій можна виділити наступні ключові напрями:

1. *Оптимізація мережі закладів професійно-технічної освіти.* Це передбачає укрупнення та об'єднання закладів, створення багатопрофільних регіональних центрів професійної освіти. Такий підхід дозволить сконцентрувати ресурси, підвищити якість підготовки та ефективність управління.

2. *Модернізація матеріально-технічної бази.* Необхідно забезпечити заклади сучасним обладнанням та технологіями, які відповідають вимогам роботодавців. Це може відбуватися шляхом створення галузевих навчально-практичних центрів на базі провідних закладів.

3. *Впровадження дуальної форми навчання.* Посилення практичної складової підготовки через тісну співпрацю з роботодавцями, організацію виробничого навчання та практики безпосередньо на підприємствах.

4. *Оновлення змісту професійної освіти.* Розробка нових стандартів на

компетентнісній основі, впровадження модульних технологій навчання, забезпечення гнучкості та варіативності освітніх програм.

5. *Розвиток державно-приватного партнерства.* Залучення роботодавців до формування змісту освіти, оцінювання якості підготовки випускників, спільного фінансування модернізації закладів.

6. *Підвищення кваліфікації педагогічних працівників.* Організація стажування викладачів і майстрів на сучасних підприємствах, опанування інноваційних педагогічних та виробничих технологій.

7. *Створення сучасної системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування.* Підвищення престижності робітничих професій, налагодження ефективної профорієнтаційної роботи.

8. *Розвиток регіональних систем професійної освіти.* Передача повноважень з управління та фінансування закладів на регіональний рівень, створення регіональних рад професійної освіти.

9. *Запровадження механізмів стимулювання роботодавців до участі у підготовці кадрів.* Це можуть бути податкові пільги, преференції при державних закупівлях тощо.

10. *Створення єдиної інформаційної системи управління професійною освітою.* Це дозволить здійснювати моніторинг якості підготовки, відстежувати працевлаштування випускників, прогнозувати потреби ринку праці.

Стратегії підвищення якості та конкурентоспроможності ПТО в Україні охоплюють кілька ключових напрямків. Одним з найважливіших є модернізація матеріально-технічної бази закладів ПТО. Це передбачає оновлення обладнання, створення сучасних навчально-практичних центрів та забезпечення доступу до новітніх технологій. Така модернізація дозволяє наблизити умови навчання до реальних виробничих умов, що підвищує якість підготовки фахівців.

Іншим важливим напрямком є посилення співпраці між закладами ПТО та роботодавцями. Це включає розвиток дуальної форми навчання, де теоретична підготовка в навчальному закладі поєднується з практичним навчанням на підприємстві. Така співпраця дозволяє адаптувати навчальні програми до потреб

ринку праці та забезпечити випускників актуальними навичками.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників є ще одним ключовим елементом стратегії. Це включає регулярне стажування викладачів та майстрів виробничого навчання на сучасних підприємствах, участь у міжнародних освітніх проектах та програмах обміну досвідом. Такі заходи дозволяють педагогам бути в курсі останніх тенденцій у своїй галузі та передавати ці знання учням [19].

Важливим аспектом є також впровадження компетентнісного підходу в освітній процес. Це передбачає розробку та впровадження нових освітніх стандартів, орієнтованих на формування конкретних професійних компетенцій, затребуваних на ринку праці. Такий підхід дозволяє зробити навчання більш практико-орієнтованим та ефективним.

Розвиток системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування є ще одним важливим напрямком. Це допомагає залучити до професійно-технічної освіти мотивованих учнів та підвищити престиж робітничих професій. Крім того, це сприяє кращому розумінню учнями перспектив їхньої майбутньої кар'єри.

Нарешті, важливим елементом стратегії є розвиток міжнародного співробітництва в сфері ПТО. Це включає участь у міжнародних проектах, обмін досвідом з провідними країнами у сфері професійної освіти, а також адаптацію кращих світових практик до українських реалій. Такий підхід дозволяє підвищити якість освіти та зробити українську систему ПТО більш конкурентоспроможною на міжнародному рівні.

Для того щоб ПТО в Україні відповідала сучасним викликам та потребам ринку праці, необхідно реалізувати комплекс стратегічних заходів, спрямованих на її модернізацію. Одним із ключових напрямів є інтеграція системи освіти з ринком праці. Це передбачає впровадження дуальної системи навчання, яка гармонійно поєднує теоретичне навчання у закладах освіти з практичною підготовкою на виробництві. Тісна співпраця з бізнесом, створення консультативних рад при навчальних закладах, розробка навчальних програм у партнерстві з роботодавцями та впровадження державного замовлення на

підготовку фахівців за пріоритетними спеціальностями сприятимуть підвищенню якості підготовки кадрів і відповідності навчання потребам економіки.

Модернізація навчального процесу є ще одним важливим аспектом. Вона включає регулярне оновлення навчальних програм відповідно до сучасних вимог ринку праці та технологічних інновацій. Впровадження новітніх цифрових технологій, онлайн-платформ і симуляторів дозволить зробити процес навчання більш інтерактивним та ефективним. Підвищення ролі практичної підготовки за рахунок збільшення кількості годин на практичні заняття та створення сучасних майстерень і лабораторій значно покращить рівень професійних навичок здобувачів освіти.

Суттєвим чинником розвитку є підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Створення системи безперервного професійного розвитку викладачів, залучення до навчального процесу досвідчених фахівців із виробництва та стимулювання наукової діяльності педагогів дозволить забезпечити високий рівень викладання та оновлення знань відповідно до сучасних тенденцій.

Модернізація професійно-технічної освіти потребує значного фінансового забезпечення. Збільшення бюджетних асигнувань, залучення додаткових джерел фінансування, таких як кошти підприємств, благодійних фондів і міжнародних організацій, а також оптимізація витрат шляхом проведення фінансового аудиту, дозволять створити стабільну основу для розвитку закладів професійно-технічної освіти.

Підвищення соціального статусу професійно-технічної освіти є важливою складовою реформ. Проведення інформаційних кампаній, активна співпраця зі ЗМІ, формування позитивного іміджу професійно-технічної освіти та залучення до цих процесів відомих особистостей сприятимуть збільшенню її популярності серед молоді та суспільства загалом.

Міжнародне співробітництво також відіграє значну роль у розвитку системи. Обмін досвідом із закордонними партнерами, участь у міжнародних проєктах та впровадження інноваційних методик навчання дозволять підвищити

конкурентоспроможність української професійно-технічної освіти.

Ефективна система управління є наріжним каменем успішних реформ. Децентралізація управління, передача більших повноважень на рівень навчальних закладів, створення консультативних органів за участю бізнесу та громадськості, а також використання сучасних інформаційних технологій для управління освітнім процесом забезпечать прозорість і результативність змін. Усі ці заходи в комплексі сприятимуть перетворенню професійно-технічної освіти на потужний інструмент соціально-економічного розвитку України.

Реалізація стратегій підвищення якості та конкурентоспроможності професійно-технічної освіти тісно пов'язана з питаннями фінансування та ресурсного забезпечення закладів. Без належної фінансової підтримки та оптимізації використання наявних ресурсів неможливо досягти поставлених цілей щодо модернізації матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, впровадження інноваційних технологій навчання та забезпечення відповідності освітніх програм потребам ринку праці. Тому розгляд напрямів оптимізації фінансування та ресурсного забезпечення закладів професійно-технічної освіти є критично важливим для успішної реалізації стратегій підвищення якості освіти та забезпечення її конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях.

Основні напрями оптимізації фінансування та ресурсного забезпечення закладів ПТО включають:

1. Запровадження багатоканальної моделі фінансування, що передбачає залучення коштів державного і місцевих бюджетів, а також приватного сектору. Це дозволить диверсифікувати джерела фінансування та підвищити фінансову стійкість закладів.

2. Розширення фінансової автономії закладів ПТО. Надання більшої самостійності у розпорядженні коштами дозволить ефективніше використовувати наявні ресурси.

3. Запровадження нормативного фінансування на основі розрахунку вартості підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням складності

професій.

4. Розвиток системи освітніх ваучерів для стимулювання конкуренції між закладами та підвищення якості освітніх послуг.

Оптимізація фінансування та ресурсного забезпечення закладів ПТО є важливим кроком для підвищення якості освіти, але не менш важливим є забезпечення відповідності підготовки фахівців потребам ринку праці. Тому наступним логічним етапом розвитку системи професійно-технічної освіти є розробка та впровадження стратегій посилення зв'язків між закладами освіти та роботодавцями.

Стратегії посилення зв'язків між закладами професійно-технічної освіти та ринком праці включають кілька ключових напрямків:

Впровадження дуальної форми навчання є одним з найефективніших способів наближення освіти до потреб виробництва. Ця модель передбачає поєднання теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на підприємстві. Такий підхід дозволяє здобувачам освіти отримувати актуальні практичні навички, а роботодавцям - брати активну участь у формуванні змісту освіти.

Створення галузевих рад з розробки професійних стандартів та освітніх програм є важливим механізмом забезпечення відповідності змісту освіти потребам ринку праці. Ці ради, до складу яких входять представники роботодавців, освітніх закладів та органів влади, визначають необхідні компетенції для кожної професії та розробляють відповідні стандарти.

Розвиток системи прогнозування потреб ринку праці дозволяє закладам освіти своєчасно реагувати на зміни в економіці та адаптувати свої освітні програми. Це може включати регулярні опитування роботодавців, аналіз статистичних даних та використання сучасних методів прогнозування.

Впровадження системи незалежного оцінювання результатів навчання за участю роботодавців підвищує довіру до кваліфікацій випускників та забезпечує об'єктивну оцінку їхніх компетенцій. Це може включати створення галузевих центрів оцінювання, де випускники демонструють свої навички в реальних або

максимально наближених до реальних умовах.

Розвиток програм стажування та виробничої практики на підприємствах дозволяє здобувачам освіти отримати реальний досвід роботи ще під час навчання. Це підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці та полегшує перехід від навчання до роботи.

Створення спільних навчально-виробничих центрів закладами освіти та підприємствами забезпечує доступ здобувачів освіти до сучасного обладнання та технологій. Це особливо важливо для галузей, де технології швидко розвиваються і заклади освіти не завжди мають можливість самостійно оновлювати свою матеріально-технічну базу.

Реалізація цих стратегій вимагає тісної співпраці між закладами освіти, роботодавцями та органами влади, а також гнучкості системи професійно-технічної освіти для швидкого реагування на зміни в економіці та на ринку праці.

3.2 Пріоритетні завдання щодо вдосконалення публічної політики у сфері професійно-технічної освіти

Динамічна трансформація сучасного світу, орієнтована на досягнення оптимального балансу між економічною, соціальною й екологічною складовими сталого розвитку, потребує формування нової системи суспільних відносин, спрямованих на накопичення людського капіталу, підвищення рівня зайнятості населення, забезпечення гідних умов життя і праці кожного громадянина. Інтенсивний розвиток усіх галузей економіки, зокрема сфери послуг, обумовлює потребу у висококваліфікованих фахівцях цієї галузі з переліком професійно важливих якостей і цінностей, що визначають їхню здатність ефективно вирішувати виробничі завдання.

Протягом останніх років в Україні здійснюється реформування сектора професійної (професійно-технічної) освіти (далі - П(ПТ)О), результати якого пов'язані переважно з процесом децентралізації, який спрацював як стимул до модернізації законодавчо-нормативної бази та перегляду механізмів

фінансування.

Про актуальність і необхідність стратегічного планування розвитку П(ПТ)О на рівні держави, регіону, закладу П(ПТ)О свідчить низка виокремлених суперечностей, що потребують розв'язання, зокрема між:

- потребою регіональної економіки й українського суспільства у професійно компетентних працівниках сфери послуг та повільним впровадженням в освітній процес сучасних підходів, що уможливають внесення змін в існуючу практику професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг;

- істотним зростанням вимог підприємств сфери послуг до рівня професійної компетентності фахівців, які б відповідали інноваційним технологічним змінам у галузі, та недостатньою розробленістю сучасних теоретичних основ їхньої професійної підготовки;

- об'єктивною потребою ринку праці у якісно новій системі професійної підготовки фахівців сфери послуг на основі принципів державно-приватного партнерства та невідповідністю існуючих методичних основ, які б забезпечували цей процес.

- нагальною потребою динамічного розвитку освітньої діяльності закладу П(ПТ)О на засадах академічної, організаційної, кадрової та фінансової автономії і відсутністю сучасної законодавчої та нормативно-правової бази;

- запитом підприємств сфери послуг на кваліфікованих робітників нових професій та повільним внесенням змін до відповідних нормативних актів на загальнодержавному рівні;

- недосконалістю професійної структури регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів та відсутністю єдиної методики прогнозування потреб ринку праці.

Розв'язання означених суперечностей потребує розроблення та впровадження нових підходів до організації професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг з урахуванням перспектив розвитку закладу

в умовах модернізації ПТО.

Механізми реалізації ПППО є ключовим елементом забезпечення ефективного функціонування та розвитку системи підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. Ці механізми включають комплекс взаємопов'язаних правових, організаційних, фінансових та інших інструментів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей державної політики у цій галузі.

У сучасних умовах трансформації економіки та ринку праці особливої актуальності набуває вдосконалення механізмів реалізації ПППО. Це обумовлено необхідністю забезпечення відповідності підготовки кадрів потребам роботодавців, підвищення якості освіти та конкурентоспроможності випускників закладів ППО на ринку праці.

Ефективна реалізація ПППО вимагає системного підходу, який передбачає узгоджену взаємодію різних рівнів управління - від центральних органів виконавчої влади до конкретних закладів освіти. При цьому важливу роль відіграє залучення роботодавців, громадських організацій та інших стейкхолдерів до процесу формування та реалізації політики у цій сфері.

Вдосконалення нормативно-правового забезпечення ПТО є одним із ключових напрямів реформування цієї галузі в Україні. Чинна законодавча база забезпечує основи функціонування системи, однак багато аспектів залишаються недостатньо врегульованими або застарілими, що гальмує її адаптацію до сучасних викликів. Розробка й оновлення нормативно-правових актів повинні бути спрямовані на гармонізацію національної системи освіти із сучасними міжнародними стандартами, зокрема з рекомендаціями Європейського Союзу.

Одним із пріоритетів є закріплення принципів дуальної освіти на законодавчому рівні. Це дозволить чітко визначити механізми співпраці між закладами освіти, роботодавцями та державою, що сприятиме ефективній інтеграції теоретичного навчання з практичною підготовкою. Законодавчі зміни повинні забезпечувати фінансові стимули для роботодавців, які беруть участь у навчанні студентів, а також створювати умови для державного замовлення на підготовку фахівців за пріоритетними спеціальностями.

Також необхідно переглянути і оновити стандарти професійної освіти, щоб вони відповідали сучасним вимогам ринку праці. Це передбачає регулярний моніторинг потреб економіки та адаптацію освітніх програм до нових технологій і професій. Водночас, впровадження нових стандартів потребує закріплення механізмів їхньої розробки та затвердження, які будуть прозорими й ефективними.

Іншим важливим аспектом є врегулювання питань фінансування професійно-технічної освіти. Законодавство має забезпечувати стабільне фінансування закладів освіти, створюючи умови для модернізації інфраструктури та підвищення заробітної плати викладачів. Необхідно також передбачити правові механізми залучення додаткових джерел фінансування, зокрема від приватного сектора та міжнародних організацій.

Значну увагу слід приділити питанням сертифікації та ліцензування закладів освіти. Встановлення прозорих і чітких критеріїв акредитації навчальних закладів та сертифікації викладачів дозволить підвищити якість освітніх послуг і відповідність випускників вимогам роботодавців. Також важливим є розробка правових основ для стимулювання наукової діяльності в закладах професійно-технічної освіти.

Окремо слід виділити необхідність посилення ролі громадських та бізнес-організацій у формуванні нормативно-правової бази. Консультативні ради, до складу яких входять представники бізнесу, громадськості та освітніх закладів, можуть забезпечити врахування реальних потреб ринку праці й інтересів усіх сторін. Це сприятиме створенню більш гнучкої та адаптивної нормативної бази.

Вдосконалення нормативно-правового забезпечення потребує системного підходу, що включає не лише розробку нових законодавчих актів, але й оцінку ефективності чинних документів, моніторинг їхньої реалізації та внесення необхідних змін. Лише за таких умов професійно-технічна освіта зможе стати дієвим інструментом економічного розвитку та соціальної інтеграції в Україні.

Розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері професійно-технічної освіти (ПТО) є одним із ключових напрямів модернізації цієї галузі.

Успішна співпраця між державою, освітніми закладами та бізнесом дозволяє забезпечити відповідність підготовки кадрів потребам ринку праці, підвищити якість освіти та сприяти інноваційному розвитку економіки. Міжнародний досвід, зокрема Німеччини, Швейцарії та Сінгапуру, демонструє, що залучення приватного сектору до процесу формування змісту освіти, організації практичного навчання та оцінювання результатів є ефективним механізмом для розвитку ПТО.

Одним із основних інструментів ДПП є впровадження дуальної системи освіти. Наприклад, у Німеччині та Швейцарії роботодавці активно залучені до організації навчального процесу: учні проводять частину часу на підприємствах, отримуючи практичні навички в реальних умовах. Це дозволяє не лише підвищити якість підготовки кадрів, але й забезпечити їхнє швидке працевлаштування після завершення навчання. В Україні дуальна освіта також починає впроваджуватися, однак для її ефективного функціонування необхідно створити відповідну нормативно-правову базу та стимулювати участь бізнесу.

Ще одним важливим аспектом ДПП є створення навчально-практичних центрів за підтримки роботодавців. Такі центри забезпечують доступ учнів до сучасного обладнання та технологій, які відповідають вимогам ринку праці. У Сінгапурі, наприклад, Інститут технічної освіти (ІТЕ) співпрацює з провідними компаніями для створення інноваційних лабораторій і центрів підготовки фахівців. В Україні подібні центри вже функціонують у деяких регіонах, однак їх кількість і оснащення потребують подальшого розширення.

Державно-приватне партнерство також передбачає участь роботодавців у розробці освітніх стандартів і програм. У Швейцарії галузеві ради визначають ключові компетенції для кожної професії та беруть участь в акредитації навчальних закладів. В Україні необхідно посилити роль роботодавців у формуванні змісту професійної освіти, що дозволить зробити її більш адаптованою до потреб економіки.

Крім того, важливим напрямом є стимулювання бізнесу до участі в освітньому процесі через податкові пільги або інші фінансові механізми. У

багатьох країнах роботодавці отримують компенсації за витрати на організацію навчання учнів або стажування. В Україні такі стимули можуть стати важливим кроком для активізації співпраці між бізнесом і закладами ПТО.

Розвиток ДПП у сфері професійно-технічної освіти вимагає системного підходу та тісної взаємодії між усіма зацікавленими сторонами. Це включає вдосконалення нормативно-правової бази, створення платформ для діалогу між державою і бізнесом, а також впровадження механізмів моніторингу та оцінювання ефективності співпраці. Лише за таких умов можна досягти гармонійного розвитку системи ПТО та забезпечити її відповідність сучасним викликам ринку праці.

Для підвищення престижності робітничих професій та професійно-технічної освіти можна запропонувати наступні механізми:

1. Модернізація матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти. Оснащення навчальних майстерень та лабораторій сучасним обладнанням дозволить підвищити якість підготовки та зацікавленість абітурієнтів.

2. Впровадження дуальної форми навчання. Поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою на підприємствах підвищить конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

3. Розвиток соціального партнерства між закладами освіти, роботодавцями та органами влади. Це дозволить забезпечити відповідність підготовки кадрів потребам ринку праці.

4. Проведення масштабних профорієнтаційних кампаній, спрямованих на популяризацію робітничих професій серед молоді. Використання сучасних медіа та соціальних мереж для демонстрації переваг професійно-технічної освіти.

5. Створення центрів розвитку кар'єри при закладах професійно-технічної освіти для сприяння працевлаштуванню випускників та побудові успішної професійної траєкторії.

6. Запровадження системи грантів та стипендій для талановитих учнів

зкладів професійно-технічної освіти.

7. Організація конкурсів професійної майстерності, хакатонів та інших змагань для демонстрації навичок учнів та підвищення престижу робітничих професій.

8. Розвиток міжнародної співпраці та академічної мобільності для учнів і викладачів закладів професійно-технічної освіти.

9. Створення сучасних навчально-практичних центрів галузевого спрямування на базі закладів ПТО.

10. Запровадження системи незалежного оцінювання професійних кваліфікацій випускників за участю роботодавців.

Впровадження інноваційних технологій та методик навчання є одним з ключових напрямків модернізації системи професійно-технічної освіти в Україні. Це передбачає використання сучасних педагогічних підходів, які сприяють формуванню у здобувачів освіти актуальних професійних компетентностей та навичок, необхідних для успішної роботи в умовах швидких технологічних змін.

Одним з важливих аспектів є впровадження дуальної форми здобуття освіти, яка поєднує навчання у закладі освіти з навчанням на робочих місцях. Це дозволяє забезпечити тісний зв'язок теорії та практики, підвищити якість підготовки фахівців відповідно до вимог роботодавців. Досвід європейських країн, зокрема Німеччини та Швейцарії, демонструє ефективність такого підходу.

Важливим напрямком є також впровадження компетентнісного підходу та модульних технологій навчання. Це передбачає розробку освітніх програм на основі професійних стандартів, орієнтованих на формування конкретних компетентностей, затребуваних на ринку праці. Модульна структура дозволяє забезпечити гнучкість освітнього процесу та можливість його адаптації до індивідуальних потреб здобувачів освіти.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій та елементів дистанційного навчання також є важливим аспектом модернізації професійно-

технічної освіти. Це включає застосування електронних освітніх ресурсів, віртуальних лабораторій, симуляторів та інших цифрових інструментів, які дозволяють підвищити ефективність навчального процесу та підготувати здобувачів освіти до роботи в умовах цифрової економіки.

Впровадження інноваційних технологій та методик навчання вимагає також підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх підготовки до використання нових підходів та інструментів. Це передбачає організацію системи безперервного професійного розвитку викладачів та майстрів виробничого навчання, їх стажування на сучасних підприємствах, участь у міжнародних освітніх проектах та обмін досвідом.

Розвиток системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування є важливим компонентом сучасної професійно-технічної освіти, що спрямований на забезпечення успішного вибору професії молоддю та підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Успішні практики з різних країн світу демонструють, що систематичний підхід до кар'єрного консультування сприяє не лише індивідуальному розвитку молоді, але й покращенню соціально-економічних показників у цілому.

Одним із ключових елементів є впровадження системи ранньої професійної орієнтації. Наприклад, у Німеччині та Фінляндії кар'єрне консультування починається ще у школах, де учні мають змогу ознайомитися з різними професіями через воркшопи, екскурсії на підприємства та участь у практичних заняттях. Це дозволяє молоді краще зрозуміти свої інтереси, здібності та можливості, що значно полегшує вибір майбутньої професії.

Іншим важливим аспектом є створення центрів кар'єрного консультування при закладах професійно-технічної освіти. Такі центри, як показує досвід Сінгапуру та Швейцарії, надають комплексну підтримку учням: від аналізу їхніх навичок і компетенцій до допомоги у складанні резюме та пошуку стажувань або роботи. У цих країнах кар'єрні радники тісно співпрацюють із роботодавцями, що дозволяє забезпечити актуальність рекомендацій і сприяти швидкому працевлаштуванню випускників.

Важливим кроком є інтеграція кар'єрного консультування в освітній процес. У країнах Північної Європи, таких як Норвегія та Данія, кар'єрне навчання є обов'язковим компонентом шкільної програми. Учні вивчають основи управління кар'єрою, знайомляться з ринком праці та розвивають навички самопрезентації. Такий підхід дозволяє молоді свідомо підходити до планування своєї професійної траєкторії.

Також важливою складовою є використання цифрових технологій у кар'єрному консультуванні. Наприклад, у Великобританії діють онлайн-платформи для кар'єрного планування, які надають доступ до баз даних про професії, ринок праці та освітні програми. Це дозволяє учням отримувати актуальну інформацію у зручному форматі.

Для України розвиток системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування є особливо актуальним в умовах реформування професійно-технічної освіти. Впровадження кращих міжнародних практик, таких як рання орієнтація, створення центрів кар'єрного консультування та використання цифрових технологій, сприятиме підвищенню престижності робітничих професій і відповідності підготовки кадрів потребам ринку праці.

Для забезпечення якості професійно-технічної освіти та незалежної оцінки кваліфікацій пропонується впровадити комплексний механізм, що охоплює кілька ключових напрямків. Перш за все, необхідно створити внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладах професійно-технічної освіти. Ця система має включати визначення політики і процедур забезпечення якості, розробку стратегії постійного підвищення якості, механізми затвердження та періодичного перегляду освітніх програм, систему оцінювання здобувачів освіти, забезпечення якості викладацького складу та необхідних ресурсів для організації освітнього процесу.

Важливим елементом є впровадження зовнішнього забезпечення якості освіти через проведення інституційного аудиту закладів професійно-технічної освіти, акредитацію освітніх програм та ліцензування освітньої діяльності. Це дозволить забезпечити відповідність діяльності закладів встановленим

стандартам якості.

Необхідно також розробити та впровадити професійні стандарти, які визначатимуть вимоги до компетентностей працівників. Ці стандарти мають розроблятися за участю роботодавців та стати основою для створення освітніх стандартів. Це забезпечить відповідність підготовки фахівців реальним потребам ринку праці.

Ключовим елементом незалежної оцінки кваліфікацій має стати створення мережі кваліфікаційних центрів. Ці центри здійснюватимуть об'єктивне оцінювання професійних компетентностей здобувачів освіти та працівників, незалежно від способу їх набуття. Це дозволить підтвердити реальний рівень кваліфікації фахівців.

Важливо також розвивати державно-приватне партнерство у сфері ПТО, залучаючи роботодавців до формування змісту освіти, організації практичного навчання та оцінювання результатів. Це забезпечить актуальність підготовки та її відповідність потребам ринку праці.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети та виконання завдань, визначених у магістерській роботі. Виходячи з цього, можна зробити кілька важливих висновків.

Публічна політика у сфері професійно-технічної освіти є багатокомпонентним процесом, що включає формування стратегій, реалізацію програм і нормативно-правове забезпечення, спрямоване на вдосконалення підготовки кваліфікованих робітників. Визначено, що ефективна публічна політика повинна базуватися на принципах людиноцентризму, рівного доступу до освіти, інтеграції з ринком праці та прозорості управлінських рішень.

Дослідження показало, що чинна нормативно-правова база в цілому забезпечує правові засади функціонування системи професійно-технічної освіти, проте потребує подальшого вдосконалення. Необхідно посилити акцент на гармонізації з європейськими стандартами, впровадженні інноваційних технологій навчання та забезпеченні якості освіти.

На прикладі ЗП(ПТ)О «Богодухівський РЦПО ХО» було проведено аналіз ефективності механізмів реалізації політики. Виявлено, що основними проблемами залишаються недостатнє фінансування, застаріла матеріально-технічна база та слабка взаємодія з роботодавцями. Рекомендовано впровадити дуальну форму навчання та посилити державно-приватне партнерство.

Досвід країн ЄС, таких як Німеччина та Швейцарія, свідчить про ефективність впровадження дуальної форми навчання, тісної співпраці з бізнесом і високого соціального статусу робітничих професій. Ці елементи можуть бути адаптовані до українських реалій для покращення системи ПТО.

Розроблено низку рекомендацій, включаючи модернізацію інфраструктури закладів освіти, впровадження інноваційних освітніх технологій, розширення фінансування через залучення приватного сектора та грантових програм, а також популяризацію професійно-технічної освіти через медіакампанії.

Основними напрямками вдосконалення є розробка сучасних стандартів освіти, розвиток системи кар'єрного консультування, впровадження системи незалежного оцінювання професійних кваліфікацій та стимулювання участі роботодавців у процесі підготовки кадрів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н., Креденець Н. Міжнародний вимір соціального партнерства у професійній освіті. URL: <http://www.khnu.km.ua/root/Res/2-7003-23.pdf>. (дата звернення: 22.11.2024).
2. Анісімов М. Історичні особливості розвитку професійної системи освіти. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Випуск 1. <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/download/515/491>. (дата звернення: 22.11.2024).
3. Болгаріна В. С. Культура управління як складова модернізації професійної освіти. *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр.* / редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. Київ: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. 2011. Вип. 1. С. 101–112.
4. Василенко Н. Механізми публічного управління та адміністрування у системі професійної (професійно-технічної) освіти в умовах сталого розвитку. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування». 2024. №2. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-2.11>. (дата звернення: 22.11.2024).
5. Вдович С.М., Палка О.В. Мовна підготовка як умова професійної адаптації учнів професійно-технічних навчальних закладів: навч.-метод. посіб. Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти. – Київ: Пед. думка, 2012. 135 с.
6. Грень Л.М. Механізми державного управління професійно-технічною освітою України: теоретико-методологічний аспект змісту та практики використання: монографія. Харків: НУЦЗУ. 2020. 311 с.
7. Децентралізація системи професійно-технічної освіти. Датська модель. URL: https://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.03.18_Twinning_final_conference/Decentralisation%20of%20TVET%20-%20UKR.pdf. (дата звернення: 22.11.2024).
8. Журавський, В. С. 2010 Державна освітня політика: поняття,

системність, політичні аспекти. *Правова держава: щорічник наук. пр.* 2010. №14. С. 20-28

9. Конституційний суд. Офіційний вебсайт. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/4412-pravo-na-osvitu>. (дата звернення: 22.11.2024).

10. Конституція України. URL: https://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini.htm. (дата звернення: 22.11.2024).

11. Курок В., Шевель Б. Аналіз результатів освітньої реформи 1958 р. Для професійно-технічної освіти України. URL: https://zag-pedagogika.at.ua/load/analiz_rezultativ_osvitnoji_reformi_1958_r_dlja_profesijno_tekhnichnij_osviti_ukrajini/1-1-0-283. (дата звернення: 22.11.2024).

12. Люлькова Ю. Моделі державно - приватного партнерства у професійній підготовці фахівців для сучасних потреб ринку праці. *Professional pedagogics*. 2024. № 1 (28). С. 159- 166. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.159-166>. (дата звернення: 22.11.2024).

13. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/populyarizatsiya-profesiynoi-osviti-i-robitnichikh-profesiy/profesiyna-osvita-mi-zminyuemosya/pro-reformu-profesiynoi-osvit>. (дата звернення: 22.11.2024).

14. Про затвердження Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти: Постанова Кабінету Міністрів України. Стандарт від 20.10.2021 №1077. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 22.11.2024).

15. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 22.11.2024).

16. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 22.11.2024).

17. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 11.09.2003 № 1158-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-15#Text>. (дата звернення: 22.11.2024).

18. Про реформу професійної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/populyarizatsiya-profesiynoi-osviti-i-robitnichikh-profesiy/profesiyna-osvita-mi-zminyuemosya/pro-reformu-profesiynoi-osviti>. (дата звернення: 22.11.2024).

19. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року: Розпорядження КМУ від 12 червня 2019 р. № 419-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>. (дата звернення: 22.11.2024).

20. Прокопенко Л. Державна освітня політика: поняття та сутність. *Аспекти публічного управління*. 2023 №11 (1). С. 64-71. URL: <https://doi.org/10.15421/152309>. (дата звернення: 22.11.2024).

21. Професії майбутнього: як зміниться профтехосвіта в Україні? URL <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/professions-of-the-future-ua.html>. (дата звернення: 22.11.2024).

22. Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок XXI століття: Енциклопедичне видання / За ред. Радкевич В. О. Житомир: "Полісся". 2021. 937 с.

23. Професійно-технічна освіта незалежної України у 1991-2013 роках: головні події, формування нормативно-правової бази, статистика. URL: https://kno.rada.gov.ua/news/Inform-analit_mat/VII_skl/73565.html. (дата звернення: 22.11.2024).

24. Радкевич В. Державно-приватне партнерство у сфері професійної освіти: дорожня карта розвитку. *Професійна педагогіка*. 2024. №2 (29). С. 3-20. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742899/1/%D0%A1%D1%82.%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84.%D0%BF%D0%B5%D0%B4%E2%84%9629_2024.pdf?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 22.11.2024).

25. Селецький А. Періодизація розвитку систем професійної підготовки робітничих кадрів в Україні. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2459/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0>

%B8%D0%B9_3.pdf. (дата звернення: 22.11.2024).

26. Супрун В.В., Лопата М.П. Державно-громадське управління в професійній (професійно-технічній) освіті як пріоритет державної освітньої політики. Вісник післядипломної освіти. Випуск 7(36). «Серія «Управління та адміністрування». URL: <https://doi.org/10.32405/2522-9958>. (дата звернення: 22.11.2024).

27. Проєкт Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2020/11/04/proyekt-stratehiyi-rozvytku-profesinyoyi-profesinyo-tekhnichnoyi-osvity-na-period-do-2023.docx>. (дата звернення: 22.11.2024).

28. Товканець О.С. Розвиток професійно-технічної освіти в Україні. *Педагогіка. Соціальна робота*. Випуск 23. С. 183 – 185. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/6447>. (дата звернення: 22.11.2024).

29. Царьова Є. Педагогічні умови розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти сфери послуг. *Professional pedagogics*. 2021. №2 (23), С. 36- 45. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.36-45>. (дата звернення: 22.11.2024).

30. A Guide to Monitoring and Evaluating Policy Influence. URL: <https://gsdrc.org/document-library/a-guide-to-monitoring-and-evaluating-policy-influence/>. (дата звернення: 22.11.2024).

31. Accreditation and quality assurance in vocational education and training Selected European approaches. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2009. URL: https://www.cedefop.europa.eu/files/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/568/4089_en.pdf. (дата звернення: 22.11.2024).

32. Convention on Technical and Vocational Education. 29 August 1991. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-technical-and-vocational-education>. (дата звернення: 22.11.2024).

33. Education and vocational training. *Fact Sheets on the European Union*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/139/education-and->

vocational-training. (дата звернення: 22.11.2024).

34. Education at a Glance 2020. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2020_a236a58f-en. (дата звернення: 22.11.2024).

35. Educational Challenges in Switzerland. URL: <https://brokenchalk.org/educational-challenges-in-switzerland/>. (дата звернення: 22.11.2024).

36. EUR-Lex. Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/vocational-training.html>. (дата звернення: 22.11.2024).

37. Evaluation Framework and Practices: A comparative analysis of five OECD countries. OECD Journal on Budgeting. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/evaluation-framework-and-practices-a-comparative-analysis-of-five-oecd-countries_911cc792-en;jsessionid=Lvg6oiz4L8VSKuaRd6ZdjauX4nL3-Сро4Kwy7ASg.ip-10-240-5-60. (дата звернення: 22.11.2024).

38. Governance arrangements for vocational education and training in ETF partner countries. Analytical overview 2012–2017. European Training Foundation, 2019. URL: <https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-02/VET%20governance%20in%20ETF%20partner%20countries%202012-17.pdf>. (дата звернення: 22.11.2024).

39. Haasler Simone. The German system of vocational education and training: challenges of gender, academisation and the integration of low-achieving youth. *Transfer: European Review of Labour and Research*. 2020. Volume 26, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1177/1024258919898115>. (дата звернення: 22.11.2024).

40. Jyani Nisha, Dr. Dudy Anjana. A Comparative Study of Vocational and Traditional Courses in Relation to Self-Efficacy and Hope. SPAST Reports. PAMIR ONE PREPRINTS. 2024. Vol. 1. N1. URL: <https://spast.org/ojspath/article/download/4793/253>. (дата звернення: 22.11.2024).

41. Lahnin Salah-eddine, Atifi Jaafar, Lotfi Said. Characteristics and Quality Indicators of Vocational Training Performance. Multidisciplinary Laboratory in

Education Sciences and Training Engineering (LMSEIF) Normal Superior School (ENS), Hassan II University Casablanca. Morocco. URL: DOI: <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8110041>. (дата звернення: 22.11.2024).

42. Ludwig-Mayerhofer Wolfgang et al. Vocational Education and Training and Transitions into the Labor Market. Edition ZfE, Springer VS, Wiesbaden. 2019. Vol. 3, P. 277-323. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-23162-0_15. (дата звернення: 22.11.2024).

43. Monitoring vocational education and training quality in etf partner countries. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2020-11/inform_26_quality_assurance.pdf. (дата звернення: 22.11.2024).

44. Recommendation of the Council on public policy evaluation. OECD / LEGAL / 0478. URL: <https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/2023-10/OECD-LEGAL-0478-en.pdf>. (дата звернення: 22.11.2024).

45. Sing-Kong Lee. Singapore's Education System: Some Key Success Factors. URL: <https://www.nzcpr.com/singapores-education-system-some-key-success-factors/>. (дата звернення: 22.11.2024).

46. Skills, Jobs, and Prosperity: Unpacking the Economic Impact of Vocational Education. *World of TVET*. URL: <https://www.worldoftvet.com/blog/economic-impact-of-vocational-education>. (дата звернення: 22.11.2024).

47. Ukraine: Reforming vocational education as a cornerstone for national development and recovery. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/ukraine-reforming-vocational-education-cornerstone-national-development-and-recovery>. (дата звернення: 22.11.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Якісна характеристика складу керівних і педагогічних працівників Закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Номер з/п	Посада	За штатним розкладом (осіб)	Фактично	Освіта базова		Освіта фахова		Невідповідність робочій кваліфікації (майстрів, інструкторів)	Кваліфікаційні категорії, педагогічні звання					Педагогічний стаж		Підвищення кваліф.		Працівники пенсійного віку	
				Відповідає	Не відповідає	Відповідає	Не відповідає		Вища категорія	I-II категорія	Викладач-методист	М-тер виробничого навчання I-II категорії	Вихователь-методист	До 3-х років	Більше 8 років	Курсове навчання	Стажування	Всього	Майстри виробничого навчання
1	Директор	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
2	Заступник директора	4	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	1	-
3	Старший майстер	2	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	2	-
4	Керівник фізвиховання	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
5	Методист	2	2	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-
6	Практичний психолог	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
7	Соціальний педагог	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
8	Викладачі професійно-теоретичної підготовки	9	7	7	-	7	-	-	4	3	-	-	-	-	7	7	-	-	-
9	Майстри, інст. проф. практичної підготовки	20	20	20	-	20	-	-	-	-	-	-	-	1	19	-	20	5	5
10	Викладачі загально-професійної підготовки	1	3	3	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
11	Викладачі фізичної підготовки	3	2	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-
12	Вихователь та інші	2	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
ВСЬОГО ЗП(ПТ)О		47	45	45	-	44	1	-	9	6	-	-	-	3	41	21	20	9	5

ДОДАТОК Б

Приєм здобувачів освіти, випуск і працевлаштування випускників, Закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

№ з/п	Останні навчальні (календарні) роки	Приєм здобувачів освіти					Випуск здобувачів освіти									Працевлаштування (підтверджене документально)		
		Подано заяв	Прийнято всього	З них державним (регіональним) замовленням	За договори з фізичними та юридичними особами	План державного (регіонального) замовлення	Випущено	В т.ч. достроково	Відраховано	Отримали						Працевлаштовано	Призвано до ЗСУ	Продовжили навчання у ЗВО
1.	2021	125	125	125	-	125	125	-	6	116	-	-	96	-	-	105	-	11
2.	2022	50	50	50	-	50	89	-	5	89	-	-	89	-	-	80	-	9
3.	2023	104	104	104	-	104	113	-	5	113	-	-	92	-	-	101	-	12
Всього по ЗП(ПТ)О		279	279	279	-	279	327	-	16	318	-	-	277	-	-	286	-	32